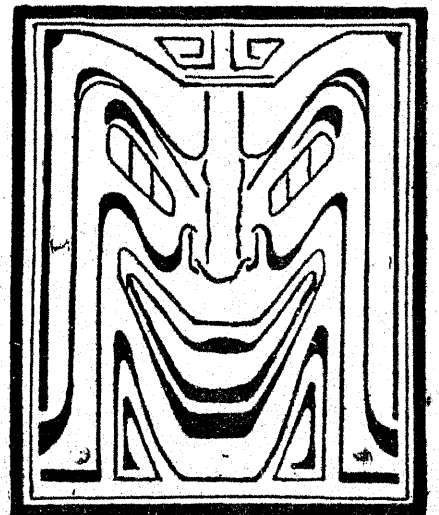

NAITELAVA

Esimene Eesti teatri-, kunsti-, kirjanduse- ja spordiajakiri

„Näitelawa“

ilmub kord nädalas — igal reedel

19. weebruarist see aasta uuel toimetusel II. aastakäiku alates, paljude piltidega, mis teatri- ja kunsti-ilmasse puutuvad, ilustatult. Kaantejoonistus kunstnik **Polandi** poolt. — Käesolewaks aastaks on paljud tähtsamad kunstnikud, näite- ja ilukirjanikud ning õpetlased oma kaastööd lubanud.

„Näitelawa“ juhtkirjad puudutawad teatriolusid, toowad ülewaatlikka arwustusi ja mitmesuguseid kunstiharusid käsitawaid teaduslikka töösid ning referatsid.

„Näitelawa“ kroonikaosa sisaldab teateid ja kirjeldusi kogu ilma teatrite tegewusest ja wooludest, kulturalistest sihtidest jne. Siin ilmuwad tähtsamate näitetegelaste, kunstnikkude ja kirjanikkude elulood, nende püüded ja kunstikaswatusline tegewus.

„Näitelawa“ jutuosas awaldatakse kõigeti kunstinõudeid täitwaid töösid näitelawa elust, pilkenaljasid jne. Esimese numbriga hakkab Saksa kirjaniku **Wolters'i** roman „Nende carriére“ ilmuma.

„Näitelawa“ divertissement toob ilulugemiseks sündsaid luuletusi, traagikalisi ja koomikalisi monologisid ja etteasteid.

„Näitelawa“ tahab oma lugejaid täieliku teatri-ajalooga, tema algusest kuni käesolewa ajani tutvustada, teatri tulewikuaateid ja kaswatuslist tähtsust kulturatöös silmas pidades, rahwast näitekunsti lugupidamisele wiia.

Et maal olewatele seltsidele ja asjaarmastajatele näidendisi kättesaadawaks teha, annab

„Näitelawa“ 1910. aastal 8 suuremat (3—5-waatuslist) ja 10 vähemat (1—2-waatuslist) meie olude kohast kurb- ja naljamängu era raamatuna (mitte üksikute lehtedena) oma tellijatele hinnata kaasa. Kergenduseks on täielik regiesseade, märkuste ja kostüümide kirjeldus ning iseloomude seletus. Kaasaantawatest näidenditest ilmuwad esmalt: Heijermans'i „Seitsmes käsk“, Voss'i „Süüdi“, Walter-Steini „Preili doktor“, Max Halbe „Noorus“, Wied'i „2×2=5“, Minna Canti „Anna-Liisa“, A. Dinter'i „Salakaubawedajad“ ja m. t.

Spordiosakonnas on kaastöölisteks **Lurich, Aberg** ja teised.

Tellimise hind:

aastas . postiga 5 rbl. — kop., postita 4 rbl. 60 kop.
1/2 aastas „ 3 „ — „ „ 2 „ 50 „
1/4 aastas „ 1 „ 60 „ „ 1 „ 40 „
1 kuu peale „ — „ 55 „ — „ 45 „

Kuulutuste hind:

1 lehekülg . . . 30 rbl. 1/4 lehekülge . . . 8 rbl.
1/2 „ . . . 15 „ 1/8 „ . . . 4 „

Lehe eesotsas poole kallimad.

Aasta, poole aasta ja kuuaja kuulutuste hind kokkuleppimise teel odawam.

Üksik nummer 13 kop. Adressi muutmise 20 kop.

Proowinummer saadetakse 2 seitsmekopikalise margi eest tellijale kätte.

Adr.: liht ja rahakirjadele: гop. Ревель, редакция журнала „Näitelawa“

Wastutawad toimetajad ja väljaandjad: **Paul Pinna** ja **Theodor Altermann**.

Toimetus ja talitus on Ehrenpreisi trükikojas, Rüütli uul. № 11.

☘ Kõiki endisel toimetusel ilmunud näitemängusid ühes trükilubadega võib toimetusest saada. ☘

Sisu: Teater ja Prantsuse rewolutsion. — Hiina teater. — Pilwede all. — Inglis näitekirjandusest. — Ludwig Barnay. — Hommiku-
maa tants. — Roman „Nende karriera“. — Ojewaade. — Sport. — Mõndasugust. — Kuulutused.

Teater ja Prantsuse rewolutsion.

Prantslased peawad igat kuninga käsikirja filmas, igat administratiivlist muutust ja püüawad igas wäheas, kui asjakehes oma rahul olematust olewa korra wastu awaldada.

Brogie läks Souhisega tülisse ja tema tagandati õueringkonnast. Teatris korraldatakse näitemängu „Tankred“ (ristiõitja), kus m-lle Clairon Amenaida osas Tankredi wäljasaatmist niisuguse tundega ja paljutäbendawusega ette tõi, et saalis filmapilk Brogie nimi suust-suhu käis ja applaudimentide maru on näitlejannale tajuks. Teisel päewal oli juba selle näitemängu ettetoimine keelatud.

Weel üks näitus. — Saint-Germain oli rahwa seas wäga tundmata, aga teades, misjugune wähe kord tema ja Mariä Antoinette wabel on, applodeerih publikum demonstreeriwalt niisugusele süüta komedia kohale: „See on keelmus, kõik on wastupidine. Waja wäljakupatada!“

Krahw Artois ja Bourboni prints läksiwad kabewõitlusele ja sealt tulles läbewad nad rahulikult teatrisse. Neid nähes plaksutas rahwas waimustatult käsi, et nad makswatest seadustest üleastusiwad, sest kabewõitlus oli kõwaste keelatud. Nii lihkas teat-

ter enefest igasugused oppositsionilised arwamised tagasi ja sünnitas rahwa seas teatri wastu poolehoidmist.

Ühes rewolutsionliste ja wabamõtteliste näitemängudega ilmuwad ka konservatiivlised, mis — kas abso-
lutist walitsust wõi Louis XVI. ülistawad. Dramaturgid arendawad mitmesuguseid walitsuse määruseid ja ülistawad monarchi. Tragödias „Zarai“ tehakse selgeks, et Inglise konstitutsion tyranniseerib ja kunagi mitte Prantsuse monarchia.

Wilunud tšensur Suare aga ei lasknud näidendit läbi, mille süüas allegorialikult kuninga kiitus muigas, sellepärast, et see rahwa meelest wõib äritada. 1879. a. augustikuul nõuab publikum näitetsensuri ära-
kutamist ja ajakirjandus toetab seda nõuet.

1790. aastal teatakse Voltaire näitemäng „Braut“ näitelawale. See awaldab pariislaste peale suurt muljendit, iga sõna wabariigi kohta toob wältawa applaudimentide maru. Niisamasugust mõju awaldab ka Voltaire „Caesari surm“. Kui pärast weel neid näidendit ette toodi, siis soowitas keegi teatripublikumi sealt, et Voltaire põrm St. Genèvre basilici paigutataks. Asutatakse „Suurte meeste furnuaed“ ja Voltaire saab esimeheks Pantheoni au, teda ei soowita mitte poliitiline koosolek, waid teater. Teater, mis wabaduse kooliks oli.

Kui rewolutsiooni eel teater rahwa ergutajaks oli, nagu esmalt tähendajame, siis, peale kuninga bukka-
miist ja „lahutamataks üksuseks,“ wabariigiks saamist, hakkab teater igat käsitawat oja sööma ja juudab
waewalt olewa momendi kokkujeadet oletada.

Puhaskunst on rewolutsiooni ajal näidenditega, mil-
les kodanlised motiivid wendlewad, piiratud. Nendes
ülistatakse prantslaste patriotlist hülget ja naerdakse
Europa tyrannide üle, kes noore wabariigi järele oma
käsi sirutawad. Sellel üleüldise hookäigu epochel kus
poliitikalised klubid, pamphletid, igasugused üleskihu-
tused moodis oliwad, oli väga raske teatris rahuli-
kult istuda — weri hakkas kihama, närwid on wiimase
wõimaluseni erutusel . . . Dramatikalistes teatrites
oli väga palju rahwast, kuigi küll paremaid sisetu-
lekuid kergesilulised näendid, operetted, farsid, cafe-
chantantid jne. andsiwad nagu (näha on meie juures
praegu lugu niisamajugune). See näib juba mingisugune
loomusfund olema, mis inimesele kergelt löbu
meeldiwamaks teeb.

Terrori epochel, weidi peale „Rahwateatri“ asuta-
mist, eralnes Prantsuse komödia kahte osasse. Aris-
tokratlised elementid hoidsiwad wana nimetuist alal
aga Robespierre poolehoidjad grupperiisiwad endid ja
asutasiwad oma teatri, millele nad nimeks „Waba-
duse- ja üheõigusluseteater“ paniwad. Tuntud tragik
Talma ja publikumi pailaps, komik Dugasone läksi-
wad eralnewate kilda. Paljud näitlejad hakkasiwad
wabariigi teenistusesse, oliwad ühel või teisel kujul
seltskonna asjadega seotud. See ei lasknud neid sa-
gedaste näitelawal ülesastuda, ehk nad küll ühte ja
teist olla püüdsiwad. Ka siin ei puudunud weidrused.
Dii näituseks oli näitleja Hollandi rahwawäe ridades
teeniw, oli kord oma ametikobustes seotud, kuid suu-
tis siiski weel wiimasel filmapilgul teatrisse lipata ning
seal oma oja ettekanda. Kirgline wabariigiori oli ka
kirgline kunstiaustaja ja — et aega riitewahetuseks
ei olnud, näitles ta oma rahwawäe ülikonnas.

Tuli aga weel suuremaid weidrusi ette. Näitleja
näis mingisugusele konwendile kabtlane või tülitaw
olema ja teda wõeti oja ettekandmiselt näitelawalt
ja talutati wangikotta ning seal guillotinele. Di-
rektor teatas publikumile kurwast juhtumiseft ning
nüüd peafis waateruumis maru lahti, kaklemine
wana- ja wabameelsete või mõnesuguste parteide
wabel.

Wõimata on omale ettekujutada, misjuguft kir-
gede wõitlust toleaegne repertoire elule kutsus, kui ta
näidendid julgelt seltskonnaaelu küsimusi arendawalt
üles seadis. Sageaste andis mingisuguse näitemängu,

mis walitsuse tegewuist paljastas, etendus kabele dik-
tatorile waidluseks asja.

Wihane Marat tähendas kord :

„Oh need näitlejad ! Ma käfen neid kõiki wangi
panna!“

„Mõttele, et nad publikumi, kogu Pariisi armuosa-
lised on,“ tähendas Robespierre, „nende wangi panek
jünnitaks tolmu. Isegi libtsamad artistid on rahwa-
sõbrad.“

Nendest laufetest wõib aru saada, misjugune mõju
teatril ja näitlejatel oli. Sedasama kinnitab ka
Saint-Juft.

Juhtus ka, et initsiatiwlist juurdlemist mõned iji-
kud oma peale wõtsiwad. Näituseks oleks ühe müü-
rilehe pealne suurteähtedeline ääremärkus :

„Kodanikud, Plü tabab näitemängu näitelawale
anda ja selle nimi oleks „Tundeline wabariiklane“. Patriotid
otfustawad seda wälja wilistada, sellepärast, et see
näidend mõtteta olla. Tõssifel patriotil ei pea
mingisuguseid tundeid olema (sic!).“

Mitte wähem energiline ei olnud ka era initsia-
tiwe grupeede juurdlemises ja wabariiklastesse mõju-
wate muljendite andmises. Siin oleks weel näitus
huwitawast dokumendist, mis teatri seinu ehtis :

„Otsin inimesi, kelledele samane maitse on kui mi-
nulgi ja kes walmis oleksiwad minuga seltsis näitle-
jat Dosencouri näitelawalt minema kibutama. Ta
on wäljakannatamata kodanik. Guitone.“

Kui kaugele patriotide wäiklus läks, sellest annab
keegi Boucaine näitust. See daame kauples kosme-
tika tarwiduslega ja ta pani teatri müürilehe alla
kuulutuse walgete wärwide üle. Oma äri tõmbeks
tõendas ta weel : „Et see hea wärw on, siis wastu-
tab selle eest juba see, et kõik paremad näitlejad seda
wärwi tarwitawad!“ — Selle süüta kuulutuse lõpul
ei tähendanud ta mitte „kodanik“ . . . waid madam
Boucaine ja — tema kuulutuse alla ilmub weidi aja
pärast teine kuulutus. „Boucaine peab Sançoni (ti-
mukas) abil warsti ka punast wärwi näitama!“

Imeliku inzideni kutsus Sayard näidend „Sea-
duse sõber“ elule. Wana korra poolehoidjad „Rah-
wusteatri“ näitlejad otfustasiwad seda etendusele
wõtta, sest seal oli kõige wastikumalt Homofuguse ja
Dourincranuse nime all Robespierret ja Marat
mõeldud. Kui direktor Florence sellest publikumile
teatas, tõusis hirmus lärm, lõhuti toolisid, loobiti neid
tökkisid, wilistati, karjuti ja kindral Seuterra tulek
soldaditega erutas rahwast weel rohkem. Otfustati
siis rahwa sõowidele wastu tulla ja näidendit kõige-
ligemate päewade sees korrata, kui aga walitsus eten-

duse keelas, tõusis weel hirmsam lärm, paljud läksiwad näitelawale, ning teadmata, millega see oleks lõppenu, poleks keegi noormees mitte algupäralise mõtte peale tulnud, etteütleva käest raamatut ära võtnud ega rahwale ettelugenu. Rõgu aeg kuuldukiwad rahwa seas walitsusele teotawaid hüüdeid.

Dugašone jubus on täitja romanline. Teda kutsuti walitsuse tegewust kiitwa näidendi osaliseks. Ta tähendas, et kui ta jeda näitleb, siis ainult disciplina mõjul. Sarnane wastus ei meeldinud Marat'le ja näitleja ning wägewama mõjumehe wabekord läks koguni terawaks. Sellest läks kõma rahwa kätte ja siis kui näidend etendusele tuli, nõudis rahwas, et Dugašone awalikult, kogu teatri publikumi ees, lošhes istuwalt Marat'lt andeks paluks. Näitleja tähendas uhkelt, et ta jeda mitte ei tee. Nüüd läks rahulolematu maruks. Wiimati tormas oja publikumi näitelawale. Komikuse surm näis kindel olema, kuid teatri masinist suutis teda peasta. Wiimati näitas ta weel suuremat mehisust. Ta tuli kahte püstolit wadjates näitelawale. Publikum wõttis teda ilma waeuliste hüüeteta wastu, kuid edasi kuuldukiwad weelgi üksikud protesti awalused. Püstolihid nähes karjuti temale aga „bravo Dugašone!“

Marat wiha ei jastunud ja näitleja seisukord oli kardetaw. Tema perekond ja sugulased läksiwad kartuse sunnil Pariisist ära. — Wõis arwata, et teda lähemal ajal rahwa ehk Marati poolt hukatakse, ja ta kohkus offe, kui kord proowi minnes rahwast kedagi neiu edasi näis talutama (Charlotte Corday).

„Mis on juhtunud?“ küsis ta naabrit. „Miks see neiu kinni on wõetud?“

„Ta tappis Marat ära,“ wastati temale.

Dugašone oli peastetud . . .

Tarwitame mõne katke Cabaneše järelt. Ta tutwustab oma ühes raamatus meid rewolutsiooni aegsete näitemängudega. Näitusjeks on näidendi „Wabariikline mees“ siju järgmine: Mees wiib oma naise rewolutsiooni komitee ette ja annab teda, kui antirewolutsionisti karistuse alla.

See näidend wõeti publikumi poolt wõimatuma entusiasmusega wastu. Kutsuti autor välja. Wiimane tuli ja tähendas: „Kodanikud! Ei olnud suurt waewa selle patriotilise kujutuse joonistusel. Kui jüda asja juures on, siis on ikka wõimalik head näitemängu kirjutada. — Ma olen kindel, et siin saalis ainustki jarnast meest ei ole, kes oma elus niisama välja ei astuks nagu ma näitemängus kujutajin.“

Suurepäraliselt löi ennaft ka näitemäng „Rümmes august“ läbi. Selle sijuks on rahwa sõda Louis XVI.

wägedega. Peale wõitu kantakse rahwa sõpra kätte peal.

Weel suuremalt löi aga Marèbali näidend „Wiimane kuningate kobus“ ennaft läbi. Selle siju on järgmine: keegi wanakene saadeti üksiku saare peale — maalt välja. Seal metslaste seas elades, leidis ta, et ka nende seas rewolutsionline waim ja wiha tyrannide wastu on „Parem on tuld purtskawa mäe jalal elada, kui kuninga lähedal,“ kinnitas ta neile ja näitas lähedal olewa tuld sülitawa mäe peale, millest praegu äwardawad suitsu pilwed üles kerkijiwad.

Warsti wabastatakse aga see Robinson. Ilmuwad õnne toojad wäesalgad ja nende wabel on kettidesse neetud ilmade walitsejad, sest kogu tsiwiliseeritud maailm oli ennaft wabariigiks muuta suutnud.

Ketitatuude hulgas tunneb wanarauk Hispania kuninga. Rooma paawsti (selle oja näitles Dugašone) ja Katarina II. kes wankuwatel sammudel astub, ära. Ta ei näe seal jalga seas aga mitte Cappelat ja küsib, kus tema on. „Ta sai juba oma nuhtluse kätte,“ wastawad need. Aga miks teie neid siia tõite ja jarnast waewa oma peale wõfite, parem oleks wõinud neid ju nende oma losjide katustele kõlgutada?“ — „Ei,“ tähendab keegi prantslane, „see oleks neile liig kerge karistus olnud. Meie tabajime neid siia puuri panna, et nad nälja tõttu üksteist ära sõöks“ jne.

See näitemäng wiis publikumi määramata waimustusesse.

Rewolutsioniaegne teater ei jätnud ka waimulikku tähelepanemata. Nende mustamantlimeeste kohta, kes kudagi konstitutsiooni wastu patustajiwad, toodi vareitèdes igasuguseid pilkelaulusid ja monoloogid. Ja et preeftrid meeste naise wõrgutajiwad, siis ilmus näitemäng „Waimulik mees“.

Warsti hakati aga neid näitemängusid, kus katooligi jumalaorjust pilgati, ära keelama, sest „Õnnistuse selts“, wõi „Rahwakonwent“ leidis, et need pühadust haawawad ja religionilisi tundeid rüwetawad.

Mõnikord ilmušiwad ka oppositsionilised näidendid etendusele ja need näitajiwad, et rewolutsionline walitsus oma igapäewaste güllotinede töötamisega, kus keegi isik oma elu eest julge ei wõi olla, kohutaw on. Sarnaste näitemängude etendustel tõusis municipaliteet selles, et kuulutuste peale trükiti: Kõwaste on keelatud teatrisse tulles keppisid ja sõjariistu kaasa wõtta.

Wabariigi ja wabaduse aeg oli aga ka wäga sünnis operettendustele. Autorid wõšiwad oma nendes sujetid wiimastest wabariigi wõitlustest. Suurtükikide

mürin, maršeillaise helid, kõik need oliwad muutwad elemendid grand-spectacl'is.

Harilik elu oli teife tee wõtnud ja püüdis kõiki

musta peju eest ära koristada, mis hirmus isewalitsejate aeg jätnud oli. Teater oli maršeillaise belis-tajaks ja rewolutsiooni hingeergutajaks . . .

S. K. järele.

Hiina teater.

2

Hiina teatri tegelaste grupe, näitlejate palgad ja teatri ülewalpidamine, ning grupe peale wäljaantawad summad.

Teatri asi on Hiinas puhas äriline ettewõte ja teatriwalitsuse eesotsas on sagedaste täieste harimatad isikud, kellel teatriga midagi ühist ei ole. Nii näituseks seisab Harbini teatri „Tifontaja“ walitsuse eesotsas hiinlane, kes ennem Wene-Jaapani sõda Wladiwostokis wäike ehitusemeister oli. Teda ei huwita repertoiri asi peaaegu sugugi mitte, olgugi, et ta kõigi näitemängude sisu tunneb. Mujal ei teadnud entrepreneur ka mitte ütelda, missugune näitemäng järgmisel päewal mängitakse, selles asjas peab wanema artisti poole pöörama. Grupe eesotsas seisab direktor, wõi nagu hiinlased nimetawad — wanem. See jaotab repertoiri oma äranägemise järele, oma maitse järele, korraldab osad ja on ületildsuse juhiks. Grupe on wäga paljudest, nagu juba ütlesin — sajast wõi rohkem isikutest koosseisaw. Igas osas — pea ja kõrwalistes osades on doublerid, sest artist, kes täna näitles ei näitle mitte homme ja sellepärast saabki nii rohkearwulise grupe kokkuseadet wäga hästi oletada. Seda põhjust wõib sellega seletada, et Hiina näitemängudes nii ränkasi ega iseloomu terawaid ja kontrastides olewaid osasid ei ole, kui meil. Ka pole nende etendustel niisuguseid wahesid. Ühes ja sellesamas teatris tuuakse Europa suurlinnade terminioliat silmaspidades — ooperid, draamad, farssisid, balettisid ja tsirkuse etendusi ette. Wahest on ka sellepärast suurt grupet waja. Naisosad mängitakse Hiina teatris ikka meesterahwaste poolt. Naisartistid on — koguni haruldane nähtus.

Palgad on mitmesugused. Peajõud saawad suurema palga ja need, kes naisterahwaste osasid etendawad, saawad weel rohkem palka, kui esinäitlejad. Kes sagedamini näitleb, saab rohkem, kes harwemini, see vähem. Minu küsimise peale palga asjus, tähendas direktor, et peaosade täitjad 300 rbl. ja naisterahwaste osade kujutajad 400 rbl. kuus palka saawat. Teise ja kolmanda järgu näitlejad saawat — 70 ja 50 rbl. kuus. Kui odawaid elunõudeid silmas pidada, siis peab ütleva, et see kuninglik palk on, pealegi pole neil kostümide muretsemisi. Aga waewalt wõib seda direktori ütelist uskuda, sest hiinlased armastawad luisata ja hoopleda ja oma seisukorra ning oma isiku tõstmiseks wäljamaalaste ees luiskawad nad käega katsutawalt. Kord küsisin ma näituseks siidikaupluses olewalt nooreltmehelt, mütjalt, kui palju tema palka

saab ja tema wastas kõigesuurema südamerahuga: 200 rbl. kuus, kuna tema näoliigutused mõista andsiwad, et ta 200 taëli aastas, see oleks sada rbl. aastas saada wõib. Kui hiinlane ütleb 10 rbl, siis peab arwama, et meil 10 taëliga tegemist on. Weel üks näitus — keegi tähtsam Mandschuria Hiina ametnik — fudutun (kuber, 2-klassi ametnik) saab aastas ühes palga, korteri ja kantselei rahadega kokku 950 rbl. ja ometi on näitleja ja kubeneri wahel määratu wahe. Elntarwiduste- ja palgaodawuse tõttu ei hakka ju keegi entrepreneur näitlejale 400 rbl. kuus maksma. Arwatawaste saab Hiina 1-klassi näitleja 150 rbl. ja naisosade kujutaja 200 rbl. aastas. See on arusaadaw, kui Hiina näitlejate igapäewast elu näed ja odawaid pease-tähtesid teatris silmas pead. Kui näitleja 400 rbl. kuus saaks, siis lahkuks ta warsti teatrist ning hakkaks kaupmehiks, sest kaupmehed on Hiinas riiginõunikude ja mandarinide järgmised au poolest. Kui nende jutu järele rehkendaks, siis tuleks kogu grupe palkad ja ülewalpidamine, kuni 4000 rbl. kuus maksma, kui siia juurde weel administratsiooni, riiete ja muud kulud arwame, tõuseks see summa 5000 rbl. peale kuus, kuna aga Hiina teater waewalt sarnast summat sisse suudab wõtta ja äriajaja peaks kahjuga töötama.

Hiina näitleja seisukord ja naisterahwaseisukord näitelawal.

Nagu öeldud, kui Hiina näitleja 400 rbl. kuus saaks, lahkuks ta warsti teatrist ja hakkaks kaupmehiks. — Meil peetakse nais-näitlejannadest ikka ka weidi lugu, neid austatakse isegi sagedaste. Niisugune pole aga lugu Hiinas kaugelki mitte. Seal on näitleja seisus, põlatud seisus ja neil pole neid õiguseid, mis teistel riigikodanikkudel. Hiina seaduse järele pole mitte ükski näitlejal waid ka tema lastel ja laste-lastel sõjawäkke astumine keelatud ja peale selle loetakse neid kodanikkudeks, ning nad wõiwad nüüd riigiteenistusesse astuda. Sellepärast on arusaadaw, et Hiina näitleja igal wõimalikul korral näitelawalt lahkuks ja kauplusega õnne katsub, sest nagu öeldud on kaupmeeste seisus Hiinas suure au sees.

Harilikult on näitlejad kõige alama klassi olewused. Tuleb aga ka kontrastisid ette. — Näitleja hälwaks panemise peale waatamata on Mandschurias ka näitekunstis asjaarmastajaid. Nii näituseks würost Handen-hü walitsuse all olew keegi noor Hiina ohwitser oli õige hea näitleja. Ka selle würosti all teeniwad soldatid astusiwad sagedaste näitelawal üles. Nagu

näha ei peetud dilletantsid, kes näitelawal üles astusid, mitte halvaks. Haridusesaamine on Hiinas kõigile kätte saadaw. Ja haridust loetakse seal nii tähtsaks, kui kusagil mujal maailmas. Ainult hiinlaste mõistes haritlaseks, teadlaseks saada, nõuab mitmeaastast tüdimatust.

Loomulikult on Hiina näitlejate suur enamus wäheste haridusega, toored ja eralnewad kultuuriliselt lihtsast talupojast wäga wähe.

Naisterahwaste osad kantakse Hiina teatris, nagu ma juba nimetasin enamiste meesterahwaste poolt ette. Ja nende wäheste naisnäitlejate, näitlejannade, mis olemas on, seisukord on meesnäitlejate omaga wõrreldes palju närnem. Minu küsimiste peale jutustasid hiinlased nendest kõige haawawamalt. Mõned tähendasiwad ka, et nad oma ihuga kaubelda. Wiimases on ikka omajagu tõtt ka olemas. Hiina seaduste ja määruste järele wõiwad naisterahwa omaksed ja wanemad nendega niisama ümber käia, kui mõne asjaga — müüa, pantida jne. Naisterahwas, kui ta näitelawale astub, wõib kindel olla, et ta kunagi enam mehele ei saa. Ükski hiinlane temale sarnast ettepanekut ei tee, isegi ka mitte meesnäitleja.

Kõige selle peale waatamata, omandab naisterahwas näitelawal omale aga kuulsust ja tähtsust. See wõib ka sellega seletataw olla, et näitlejanna Hiina näitelawal midagi iseäralist, pikantlist on.

Hiina näitlejate privileegias seisab oma tuttawate hinnata teatrisse sisselaskmine ja selle jaoks on sealsetes teatrites nõndanimetatud „omaste platsid.“ Need platsid on kõige kõlbmatamas kohas. Taga otsas ja kõrge waheäärega teistest eraldatud. Ning sellepärast ei taha ka keegi hinnata teatrisse minna.

Teatri Hiina seaduseid ja seltskondlisi eelarwamisi **kombed** oletades, ei wõta naisterahwas seltskonnaelust osa ja mitte ükski korralik naisterahwas ei käi teatris. Ja kui ta ka minna tahaks, siis ei luba seda tema mees, isa wõi wend. Ainult lihtrahwa naisterahwaid näeme harukordadel teatri etendustel ja seda ainult siis, kui etendusi lahitse taewa all, wõi surnuaidades toime pannakse.

Kui naisterahwas teatri hoonesse ilmub, siis pööravad kõik temast ära ja iga hiinlane räägib temast kõige põlgawamalt. Niisugust hiinlaste waatekohast riskeeriwat roojast sammu julgewad aga ainult prostitut-naisterahwad astuda ja kõik hoiawad siis teatris

nendest ka kui pidalitõbistest eemale. Nii siis seisab teatri publikum ainult meesterahwastest koos.

Hiinlased on oma loomu poolest wäga kirglikud, meeldiwad, heastüdamlised ja elurõõmsad inimesed. Teatrietendus on nende meelet mingisugune esteetiline rahuldamine, kus oma tuttawatega aega lõbusalt mööda saab saata. Teatris tunneb hiinlane ennast niisama waba olema, kui europlane restaurantis wõi klubis ja Hiina teatri publikumil pole meie teatri publikumiga midagi ühist. Teatris on lauad, nagu meil mõnesugustes varietédes ja saalis liiguwad kelnerid alatasta ümber. Juuakse teed ja süttakse arbusi seemneid, mis Hiinas wäga moodiasjaks on. — Siin jalutawad kaupmehed ümber, kes tükisuhkurt, worsti jne. pakuwad ning oma kaupa hõigates kuulutawad. Ostetakse ja süttakse . . . Puhtust ei ole. Järelejäänud tee kallatakse põrandale, niisama loobitakse siia ka toidujäänused. Kõik on „aporkades“, sest kalossi hiinlased ei tunne ja — nütüd wõib siis omale ettekujutuda, missugune põrand porisel ajal wälja näeb. Saalis olijad kütsuwad tugewatel hütetel kelnerisi, ajawad waljult juttu ja suitsetawad oma pikkasid piipusid.

Loshedes kuulduwad niisamuti hütüded, lärm, waidlused. Sagedaste tuleb ka tüli ette. Aga kõik see ei sega üldisust ega näitlejaid.

Näitelawal on omamoodi korratused. Sügawuses ja kõrwal istuwad ja seisawad isikud, kes näitewabad on. Nad suitsetawad, sülgawad oma ette põrandale, koputawad piibud tühjaks, laewad uueste ja suitsetawad jälle; jutustawad, lähewad riietetuppa, garderoesse ja tulewad jälle tagasi. Nad peawad endid seal nii üles, nagu oleks see mõni „sissesõiduhuow“ olema.

Kui näitlejal suu ära kuiwab, pöörab ta mõne mitte mängiwa näitleja, muusikeri wõi kellegi teise poole, see toob temale klaasi täie teed ja artist joob selle rahulikult ära, korraldab siis oma pikki „wurrusid“ ja näitleb peale selle jälle rahulikult edasi.

Kui artist pikkades riietes näitelawale ilmub, siis aitawad teised mitte näitlewad isikud tema sabasid kanda ja lõpul kaowad nad niisamuti sügawusesse.

Kui näitemäng lõpeb, siis kannawad teised mööblid jne. publikumi silma all ära, ning korraldawad uued asemele.

Kõik see chaos ei sega publikumi ja tihtigi kuulduwad hütüded „hea“, näitlejatele mängu eest.

(Järgneb.)

Pilwede all.

Maksim Bjelinski jutt. Haino Anto tõlge.

I.

Kunstnik istus oma töötoas ja maalís.

Tema ees kõrgemal kohal tumepunase waiba peal seisís noor tütarlaps häbelikult maha waadates, õun paremas käes. Walgus langes ülewalt.

Tumedad, pakjud juuksed lainetasiwad pihitamööda alla.

Kuld raamidega pildid ja skizzed seintel, wanamoodi kummutid brongíist käepidemetega, sobwad kullatud jalget, määratu suured, sinised walgete lendawate-madudega waasid, walged marmorikujud ja mudelid, põranda waibad ja sametíst padjad — kõik see ilu ning toredus oli maitserikkalt segamine wíjatud, hílilgas ning säras. Kõrgel klaas katuse all mängísiwad pehmed warjud.

Kunstnik tõusís tihti töö juurest üles, astus kaugeemale, kumardas pead alla poole ja silmitses tütarlast; pintslíwarre offast kinni hoides löi ta sellega kergelt wastu löuendit, mis pikkamísi ikka rohkem ja rohkem elama hakkas.

II.

Keba painduwad jooned sulasiwad wärwiga ühte, mis kui merewaha õrnades toonides wirwendas

Ükíi weel karominiga ära tähendatud huultes tukfus juba õndsuseunistus . . .

Ja aralt kokkusurutud roosakarwa põlwed kandísiwad ettekujutusewõimu lõbutunde eelmaitsemisele.

Kunstniku soow oli igaweste noore armastuse luulekuju luua, mis surema meelitab.

Õun, mida tütarlaps käes hoidís, pídi inimese pealuud meelde tuletama.

Aga tema mõte ei olnud weel lõpulíkku kujuse koonnenuð; sõrmed oliwad peened kui õhk, puusad lihata ja rinnad oliwad ainult kabe punktiga ära tähendatud.

III.

Kunstnik küfís tütarlapselt:

— Kas teie ei ole wájinud?

— Ma kukun praegu maha, — wastas modell.

Kunstnik wõttís tema käest kinni ja aitas teda kõrge koha pealt alla.

— Puhake.

Tütarlaps langes sametíst toolile ja toetas pea káite najale. Juuksed keerlesiwad särawate rõngas-tena tema peenete sõrmede wabel.

Kunstnik segas senikaua wärwísid.

IV.

— Täna ma ei wõi, — ütles tütarlaps, — tõusís üles, tõstís káfa, silmitses ennast kõrgest peeglist ja ringutas.

— Millal ma jälle tulen?

— Mind wíhastab teie laiskus.

— Mul ükspuhas, — tähendas tütarlaps ja láks íídi eesriiete taba, millede peal kullaga paradísi linnud oliwad tikitud.

— Teie panete riidesse?

— Terwe õõ saatín ma ema haigewoodi juures mööda; täna on tema nimepäew.

— Täna õnnestas mul töö! — hüüdis kunstnik — Kuulge!

— Mis weel?

— Jááge weel, ma maksan kabekordset binda!

— Olete kátfunud wastutabtmíst armastada?

— Máherdune küfímíne?

— Seslawín pakkus mulle sada rubla musu eest; mina olin nõus. Mul polnud õigust mitte nõus olla — mul on perekond mureks. Ta waatas mulle offa ja ajas mu ära. Kíui ma teie rabaft ennast ärameelítada lasen, juhtub seda sama.

V.

Tütarlaps tuli eesriiete tagant wálja nagu marmorí kúju, aga willastes riietes ja kübaraga, millel járel tehtud sulg peal

— Teie olete mõíftlik tütarlaps, — ütles kunstnik temale kátt andes ja teda kergelt oma poole tõmmates. — Mina tabaks kord teiega pikemalt ráákida.

— Ráákímíse eest ma raba ei wõta, — wastas tema.

— Aga wõtké ema tarwís, — ütles kunstnik ja andís kuld raba.

Ta ei wõtnud mitte kobe wastu, weeretas raba peost-peosse, punastas ja ütles:

— Ma tánan.

VI.

Kaks suurt Jwanowi on Wene maalikunsti kuuljaks teinud; tema oli kolmas Jwanow, aga teda ei tundnud peaaegu keegi.

Tema anne löi hilja õitsele. Doores põlwes arwas ta, et tal annet ei ole.

Paljude aastate jooksul ei puudutanud tema wärwisiid ega pliiatšid. Paremad aastad saatis ta Siberis mööda.

Peterburisje tuli ta kullakoormatega, et seda rahaks ümber wafada ja kadumaale tagasi pöörata.

Aga udušes Peterburis ajus tema hingesje iseäralik tufane igatfus kõrgema elu järele. Ta puutus seal noorte ja wanadega kokku, kes ilu üle rääkisiwad, kes kujudega mõtlešiwad ja kubugile kõrgemale igatšewad.

Uulitsal müüšiwad ajalebemüüjad raamatut „Jlu üle“.

Ta wõttis ajalehe: need oliwad täis kunstinaistuste aruandeid.

Jwanowi äriofanik, ka Siberi ärimees, naeris tema üle. Aga Jwanow müüs oma oja temale ära ja ajutas töötoa.

Wiis aastat töötas ta ükji ja kuulufetalt. Tema oli oma piltide looja ja ühtlasi ka nende wali arwustaja.

Tema hinge nõiduwad nägemused põlešiwad kaminas ja timuka karmusega waatles ta neid igawese häwitufe piinades tõmblewaid nägusiid, rindasiid ja käsi. Kuid — Phoenix oli suremata. Tubast tõušiwad uued kujud ja waatašiwad tale wastu, armu paluw naeratus kurbades filmades.

VII.

Jwanowil oli sõber Odarow. Ta oli aastat kolmkümmend wana. Odarowi nimi oli ajakirjades laialt kuulus.

Kirjanik paiskas publikumile kirjatükkišid, mille mõtteteadus luulega ühines ja loogika seadused elawa sõna läbi kebastufe saiwad.

Jwanow pühendas ennašt täieste puhtale kunstile; Odarow — puhtale mõtlemisele. Jwanowit ümbritšewad luulekujud, kellede keel tõlkijat tarwitas; ja Odarow tundis seda keelt. Aga mõtleja unistas ainult „igawestest“ aadetest, millede jaoks murdmise prismat tarwis oli. Walgus, mis wärwita ja übeatooniline, jaguneb kristallist läbi paistes wikerkari wärwidese ja rõõmustab loodufeteadlase filma. Jwanow oli temal tarwilifeks kristalli prismaks.

Jga uue kirjatüki ilmumise eel tuli mõtleja kunstiniku juurde ja awaldas temale oma mõtete ilu. Kunstnik näitas temale oma lõuendisi ja lubas tal oma luulekujude karjasiid filmitšeda.

Juba aastate wabe fundis neid teineteist otšima.

Selge ja wõimukas südameküpfus, mis juba realilmast wäšinud, ja tukšuw noorus, mis ahnelt elu järele ihkas, sulasiwad sõpruses ühte.

Odarow tõi Jwanowi töötuppa õõsiste tulede šära, kärarikka päewa šademeid — naisterahwaste šuudluste järelkaja, oma kuulufuse warajat koitu, ja leidis kõigist tundmata geniufe kodus, nagu ta oma sõpra nimetas, kõrgema ilma olewuste warjušid, kuulis nägemata fiibade kobinat, tundis enese peal waimustufe läbi šündinud kehata nägemuste wangistawaid pilkušid.

Šiin šoendas ja puhastas teda Jumala tulukeše šade. (Järgneb.)

Inglis näitekirjandusest.

John Galsworthy: „The Siver box“ (šõbeportmone), „Jou“ ja „Strife“ (wõitlus).

Nagu Bernhard Shaw oma töödes mõnefugufelt ja ifelaadilifelt Inglife näitekirjandust rikastas, nii näib ka tulewikus Inglis näitekirjandus anderikaste jõudude tõttu waljušt draamafentšurist hoolimata rohkem laienema hakkama, kui wabest kunagi ennem. Paljud nowellikirjanikud on näitemängude šunnitamifele afunud ja nende hulka kuulduš ka keškmine, nõndanimetatud „käifešt puistaja“ teraw tähelepanija — John Galsworthy.

Kõnesolewad kolm näitemängu on ta šunnitanud

— efimešed kaks 1906 ja 1907 aastal ja nad ilmušiwad nende aastate kewadel ja wiimane ilmus mišnewafe aasta šugifel. Ma ei wõta nende arwustust šoowitawas toonis waid tõšifešt arwustufe šeikohašt harutufe alla, šeft nendes muigab meile wärske walus pilge ebaloomuliku olukorra wastu. Wäljamaalastele on nad šellepärast tähtšad, et nad inglaste elu ja olu koguni teifešt külješt walgustawad, kui Bernhard Shaw tööd, keda meie juba tunneme.

Šefimeše näidendi, „šõbeportmone“ šifu on järgmine:

Seltskonnas on kaks seaduse normi — üks rikastele ja teine vaestele. John. Bartwick warastab kord jooanud peaga kellegilt naisterahwalt, kelle seltsis ta õhtu mööda on saanud rahakoti ära. Rõdu tülles on ta nii täis, et keegi tööline Jones, kelle naine seal teenijaks on, teda talutama peab. Jones sattub erutufesse ja ta warastab oma korda temalt portmone ja rahakoti. Bartwick saadab oma päewad laifeldes, tegewujetuses ja bum-meldades mööda, teeb Oxfordis wõlgasid ja kirjutab wekslitele alla, kuigi ta teab, et pangas tema jummad lõpukorral on ja kord aeg wõib tulla, kus tal krossigi hinge taga ei ole. Tema isa on wabameelne parlamendi liige, tema jumalaks on tema enesega rahul olemine ja enesewäärtuse liiga kõrgeks hindamine ning austamine, tema ema on kõige wäiksehingelisem ja tujukam ning isemeelsem naisterahwas ümbruses. Need on wõrdlemisi harilikud Ingliise seltskonnategelased, edumeelsed ja erakondlised aatemebed.

Jones on nädalate wiisi töötanud ja ta ei suuda omale enam ihukatteidki soetada. „Ei maksa töösaamist lootagi. Kui ma küllalt olen orjandunud, waewa näinud, kui seda ei armastata, mind ei tarwitata, kas siis mitte jooma ei peaks hakkama? Inimene püüab ja tabab tööd teha, aga temale ei lubata seda, teda lastakse nälgida, kuna kodanlased kõhtu jilitawad, elu maitsewad. Ainult jõukal kibil wõiwad ilusad ja hirmsad aated olla, waestel aga, kelle nälg neid alginimeseks on teinud, on eluülespidamisemured.“

Jonese seisukord on sellepärast veel wiletsam, et temal perekond on. „Oleks ma seda naisewõtmisel teadnud, mis ma nüüd tean, ei oleks ma omale siis ainustki last soetanud. — Mis wõib neilegi elu muud pakkuda, kui nälgimist, waewlemist ja kodanlaste,

nende aatemeeste kukilkandmist, kes ämblikuna waestehibi elujõudu wäljaimewad?“

Kui portmone asi awalikuks tuli, siis langes Jones koguni rufutud meeleolusse. Tema korteris pannakse läbiossimine toime. Kui wana Bartwick teada saab, mis tema poeg on teinud, kui paherosspormone kadumine awalikuks tuli, pejines Jonese perekonnas tüli tema naisterahwaga. Kui aga Bartwickile selgus, mis-

Proua Anna Altleis,
„Wanemuise“ näitlejanna.

Jugust osa tema poeg selles segus on etendanud, kui asi nii laiali läks, et ajalehtede weergudel kisa hakati tegema ja süüloomuliku süüdlase kaela langes ja Jones seal wäheseks, patilluseks jäi, siis läks asi kohtusse, aga et Bartwick jõukas mees on, wõtab ta oma pojale kaitseja, Jonesel ei ole wõimalust kaitsejat wõtta, ta astub ise üles, paljastab noore Bartwicki tegewust, näitab, et tema palju suurem süüdlane olnud, aga — rikkamehepoeg tehakse süütaks ja waene läheb wangi. Kui teda ära hakatakse wiima, sõnab ta: „Kas see nimetatakse õiguseks? Mis? Olin jooanud, wõtsin rahakoti, aga tema oli juba selle tühjaks teinud, ja nüüd — tema on süüta!“

Lugu läheb isegi niikaugele, et Bartwick ka Jonese naisele tööd ei

anna, ehk see küll kolme wäikese lapsega ilma booleks jäi.

Teises näidendis „Joys“ käsitab Galsworthy jällegi seaduseid, kuid teisemaid. Joy on seitsmeteistkümne aastane tütarlaps, kelle isa ja ema mitte koos ei elawaid labus.

Tükk algab Joya, kes ema onu polkownik Hopeni juures on elanud; tema on ema iseloomuga, kuumawereline. Aga prouga Georgel on armuke, kes tema tüdart wäga põlgab ja ema läheb wiimati niikaugele, et ta oma tüdrist midagi teada ei taha.

Joy saab oma emaft ja tema armukefest kuulda ja nüüd ilmuwad wäikfel wiifil ema ja tütri eralnewad ilmawaated nähtawale: Miss Beech wana majahoidja sõnab:

„Nendel mõlematel on midagi ühist ja ka midagi eralnewat. Emal ei ole lapse ega lapsel ema südames ahet. Ema ja tütar on oma hingeilma poolest üheteisele wõõrad!“

Joy hakkab ka ise armastama, ilusat habekümne aastast noortmeest Dicki ja kohal, kus Dick teda trööstida püüab, kui ta oma ema tegude ja ülespi-

damise üle mures on ja häbeneb, seab Galsworthy ilusama paradoxalfema muljendi üles.

Selle näidendi meeldimise täius ja ilu seisab sulatawas, kütkestawas humoris ja meeldiwam on see weel siis, kui need kaks noort niisugust, moodsat wabadust ei ihka, mida meie aeg kõige kohutawamalt oletab. Pildid ja kawandid on nii imepeenelt joonistatud ja eralnewad nii harmoneeriwalt, et näidend tõeste kütkestaw on. Weel armsam on see wäiklu sõnustus ja armsus, mis noorte juures meile awaneb.

(Järgneb)

Ludwig Barnay.

anawu 2. mail pühitses kuulus Saksa näitleja Ludwig Barnay oma wiiekümne aastast näitleja jubeleumit.

Oma tegewust algas ta 1860. aastal Trautenaus warjunime

Lacrois all.

Barnay sündis 1842. aastal Pestis. Isa, kui Juudi seltskonnategelane ja sekretär oli poja elukutse walimise wastane, wiimane põgenes aga sellegi peale waatamata 15. aastaselt wanemate kodust ära, toodi aga warsti tagasi ja sunniti kontori ametnikuks hakkama, — kuid juba mõne kuu pärast oli ta Trautenau näitelawal, ehk wanemad küll kangeste wastu seisiwad.

Peale selle näitles ta paljudes teatrites ja 19. aastaselt astus ta Pestis juba esimese kangelase ja armastajate osades wälja, siit läks ta Hatzie, siis Mainzi ja pärast Wieni „Burg-teatrisse“.

1864—69. aastani näit-

les ta Riias, Mainzis, Leipzigis, Weimarnis ja 1870. aastal astus ta Frankfurti teatrisse.

Gastroleeris wahete wahel Hamburgis, Meiningenis, Gothas, Königsbergis, Schwerenis Stuttgardis ja Bremenis, ning tema kuulsus tõusis iga päewaga.

Mõne aasta eest ilmuwad tema mälestused kahes andes. Nendes wäljaannetes on huwitawaid kirjeldusi tema Wenemaal gastroleerimise kohta. Wenemaal astus ta 250 korda wälja. Peterburis 61., Moskwas — 55. Riias — 107. Miitawis — 11. Kiewis — 8 ja Odessas — 16 korda.

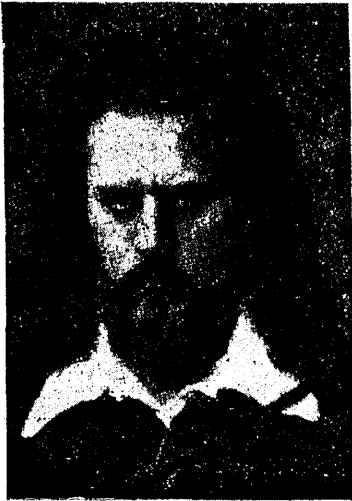
Tore on tema statistika, mis ta oma mälestustes jutustab:

Abielusse astusin ma näitelawal — 1721 korda, surin — 1120 korda, kus juures surma korrad oliwad:

Loomulikku surma 55 korda,

Ludwig Barnay
April 1910

Uriel Acosta

Wallenstein

Othello

Ludwig Barnay mitmetes tüpuste kujutustes.

südamerabandusesse 192 korda
enesetapjana 314 „

appusin 22 korda
ja mind tapeti 537 „

Hommikumaa tants.

õrbe . . . See suur Irani lagendik . . . Kollakaskahwatul helgil muigab kuu lagendikule ja ainult sinawas kauguses wõlwineb mäeahelik taewaga ühinedes. Demövendomi kõrgem mätipp waatab ähwardawalt wai-kiwa sphinxina*) . . .

Pühalikmelancholiliselt, nagu selle kõrbe tuhandeaastast minewikku jutustades, helisewad kõrberongi kamelite kuljused ja sellele helinale segab ennast karawani saatjate kurb melodie sekka — see müstikaline melodie hällib nagu mingisuguse petliku õhukujutuse waibastawa uduna, mõtetesse ja kõiksusesse . . . Kõik see koonneb uimastawilussasse kokkukõlasse. — Ei ole maintset. Ja kas teda on olnudki? . . . Meid ümbritseb igawik ja iludus. Ei tunne siin aega, ei tunne siin piiri, aga hinge aseneb teadmatuse, ja kõige unustuse õilmitsew mulje.

*) Egipt. kuju.

Peab neid öösid üleelanud olema, siis wast teatakse magusaimatawast õndsusest rääkida, mis nii ilusalt hinge kütkestab. Lõunaacgne päikene põletab. Ruttu halwab ta oma kuumadel kiirtel kõike.

Lõunaacg . . . Lämmastaw . . . Magaw wirwendus, see hauduwa kuumuse tagasilöökk. Näib nagu oleks halwaw kuumus kõike suretanud. Pole õhku . . . ei mõtteid, ei soowisid peale jaheduse ja wee — wett ja jahedust! . . .

Jahedusele — tegewusest cemale, uueste sonimiste ja unustuse walda, kus petlikkude õhukujude kodu.

Joon karastawat wett, joon weel . . . ikka weel . . . et uueste uppuda, unistusewalda, wäljaspoole tegewust waibuda. Kaob ümbritsewus ja hing elab ilusamas kokkukõlas ning ümbruses aimatakse iseenese kehastatud kõiksust.

Õhtu . . . Ei päikest, ei kuud. — Kõik on selge ja arusaadaw. — See on Hommikumaa äripäew, aga kui muinasjutuline ilus on ta . . .

„Kurb, lumealla rusutud, sügawas surma-

unes suikuw-mets, jäätanud ojad, hõbedased järwed, need õpetasiwad mind nutma, „ütleb Saadi*“)

Waikusesse wajunud Persia walitsejate loss . . . Waikus . . . Hommikumaa suurepäralus . . . Kujud . . . waibad . . . peeglid, lõwid ja panterid, wanaaegsed mõõgad, odad ja wibud . . . Unistuste kodu. — —

Tahtmata tõuseb Kyrose kuhu silmade ette.

Tasa, tasa mängiwad lauljad timpanide ja tarachide peal.**)

Wõõrad suitsetawad, patjadel pikutades ja nende ees heljuwad „mütrübid“***)) — õrnad, saledad, mustasilmalised, kui Hommikumaa õõ — mütrübid.

Missugunc tants. Rytmos-plastikaliselt hõljub neiu pooluinakus, nagu wäsinuna.

Hõljub, kui ingel, aga — kui palju elu ja ilu on selles teadmatas improviseatsias! See on — toreduse, laiskuse, kauniduse, joowastawa Irani looduse, Hommikumaa iluduse wõidulaul . . .

Ainult siin leiad muinasjutulise unenägemise- ilma unistuste kodu. Nendes poolkinnistes silmades, jõuetult allalastud kätes, unises olekus, tahtmatades painduwustes, peaaegu katmata kehas, tundub nagu ammu tuttaw hällilaul.

Waheldus teiste poolt.

Neid on kaks. Üks awaldab kurbtust ja muret, tantsijanna istuks nagu wulisewa oja kaldal kiwikesel.

Teine on omale lõwinaha ümbertõmmanud ja derwischi mütsi pähe pannud — tema tagant kostab kaugelt lähinew laulmine.

See on suurepäralisema Hommikumaa legenda „Leili ja Medschnuni“ kangelane. Suremata Nesa wiiest laulust, kõige parem.

Õiglaselt, tõsiselt, lihtsalt, teadmatalt kõike kunstiharusid käsitawalt tekiwad nad realsusele, et seda unenägudewalda wiia.

Siin on miimika ja laul, miimika ja naer ja hoigamine, — kõik on teadmatalt äratähendatud draama sünnituseks ühinenud.

Tundub loomewabadus, igasugused kitsendused puuduwad, sünnib kunst, mis näitelawa ei tunne, ega käteplaksutusi ei ihka.

*) Suurem Persia luuletaja.

**)) Guitarre moodu mänguriistad.

***)) Tantsijanna.

Armen Ogajan.*)

See on looduse, elu, waba inimese, iludustants.

Jällegi muutuwad tantsijate read. Muusika mängib tugewalt, kirglselt. Tumbatschide**)) pörin. Piibud pannakse ära.

Tantsijannad on ärkwel. Kadunud on unine pillk. Heledalt kostawad castagnettes, nagu Bachuse tantsul ja keerul hõljuwad kõik . . . Hullumeelne keerutus.

Ja nüüd nende peale waadates tuleb Salomon meelde, kes alati oma orjade highi näha soowis ning kirglusest „täis“ oli.

Waatajaid ei ole. Kõik laulawad ja tantsiwad. Ka muusikerid. Kõik ühinesiwad met-sikus Bachuse tantsus. Ka tugew, wõimas, kaljuline loodus tantsib . . .

Teheranis 1910.

Armen Ogajan.

*) Waata „Näitelawa“ nr. 3.

**)) Trummi taolised mänguriistad.

Nende karriera.

W. Wolters'i roman Sakka näitlejate elust.

11

Ma kaoffin näitelawalt, kui ma teaffin millega pealehakata, millega ennast elatada . . .

— Paulsen, teie tahate näitelawale selgapöörata, aga ma ei oska näitelawa teieta omale ette kujutadaagi.

— Täsi wõi? Ma isegi arwan seda! — Aga abielusse ma astun, seda wannun ma kõigi jumalate juures!

Wolf astus mõttes mööda seda kitsast treppi ülesse, mida mööda ta juba nii palju kordasid oli käinud. Paulsen saatis teda.

Misjugu ime! maailm! Headuse seemet ei wõi siin ükski wägi häwitada. Paulsen astub abielusse! Tema filma ette fertib nägu, wäikeste wälkivate filmadega, subjekt, kes klaas usse laudu temale jumalagatamiseks pead liigutab ja kähisewal healel sõistab: „Wolf, ma olen õnnelik!“ . . . Wolf muigab tahtmatalt ja unustab filmapilguks oma näruse olemisu.

14.

Kord weffisel, udusel hommikul istus tädi Schröder atna all laua ääres ja püüdis juba mitmendat korda niili nõela filma taha pista. Korraga kõlistatakse ägedalt. Täditene wiskas niidi lauale, pistis nõela jämedasse rohelistesse nõelapadjasse, kohendas oma riideid ja ruttas usse juurde. See oli teatrivalitsuse ekspresš (— wõiks ka weidi inimlikumalt kõlistada, — mõtleks tädi Schröder), kuna tema seljatagant kellegi saledatehaga, kahwatanud näoga ja terawate näojoontega ning hiilgawate filmadega kogu weel wäljapaistis.

Herra Raden, — esitas ekspresš tundmatat — üüritudade ja isearanis tädi Schröderi üüritudade, suur austaja.

Herra Raden heitis kiire pilgu mõlematesse tubadesse, mida Schröder temale näitis.

— Hea, aga mulle on weel ühte woodit, lapsewoodit waja.

— Oh, kui aga soowite, ma wõin kohe ülesjeada. Kui wana wäikene on?

— Kahe aastane.

— Muidugi, muidugi, korraldan kohe.

— Tähendab, et ma täna sisse wõin asuda?

— Muidugi.

Õhtul tuli herra Raden oma naise ja lapsega.

Ta näis nüüd weel kahwatum olema, kui päewal, Ta näris oma huuli ja näis, et ta kogu jõuga ennast rahule sundis. Noor naissterahwas tegi waewalt märgatawa kummarduse Schröderi poole. Laps nuttis.

— Kas kõik korras on? — küsis Raden.

— Muidugi, — wastas wanatene, kuna ta käega tubadesse näitas ja ennast haawatud tundis olema.

— Kas teil weel midagi waja on?

— Ei, tänan teid,

Proua Schröder läks oma tupp, istus töölaua

ette ja mõtles sügawaste oma korteriüürivate üle järele, kes nii imelikud näiswad olema. Kõrwaltuas oli kõik waguine. Kuuldusiwad ainult ühe tasased, mõõdukad, raskest sammud.

Korraga . . .

— Kelle käest need lilled tuliwad? — küsis Raden.

Wastust ei olnud.

— Kelle käest need lilled oliwad?

— Ma ei tea.

— Waletad! — hüüdis Raden, — ja waletad! Kuuldus mingisugune kolin ja ragin, ümberkukkumine . . . arwatawaste tool.

Proua Schröder lasi käed langeda.

— See on ju hirmus!

Tädi Schröderi juures wõtsiwad Langensfelden, Emma ja Klara korteri.

Emma oli jällegi oma endise ilu omandanud. Ta oli ja jäi naissterahwas. Kes aga Radeni kõhnaspe, kahwatusse näosse, kus teraw nina, sisselangenud põsed, põlew ja rahutu pilk näha oli — waadanud oleks, see poleks temas enam endist ilusat, elurõõmsat leitnant Arthur von Langensfeldenit mitte ära tunnud.

Ta oli nende aastate sees palju läbielanud.

Kui ta Berliini sõitis, et uut elu alata, kui ta rongi pealt maha astus ja Emma lapsirõõmsat pilku filmas, kihwatas tema süda.

See on ju Berlin . . . See wastik, wastik Berlin.

Ta otsib energialiselt tööd.

Sinna koha peale teda ei wõeta ja — see jälle ei kõlba.

Ta ei wõi Emmat üksi jätta. Ei wõi. Ta saadab teda agendi juurde kus see kohta tahab kuulata. Ühel ilusal päewal on wiimane kui kross otjas. Ta on kadunud.

Kuul pähe, see on ainukene, mis temal teha on. Korraga käib peastew mõte läbi ajude . . .

Mis siis, kui tema ise . . . ei . . . aga miks mitte? . . . Ta kõlbab selleks küllalt . . . temal on ilus teha . . . tal on ilus heal . . . ja jah . . .

Emma lehitab õlasid ja naerab. Temal on ainult üks mõte — võimalikult ruttu kohta saada. Muu kõik ei puutu temasse.

Kui ta esimene kord oma naisega seltis üle agendi läwe astub, et sellele ennast, kui kaua pakuda, käib külm wärin üle tema keha, aga teha ei ole midagi. Teist teed ei ole, ta peab seda sammu astuma.

Sellepärast edasi.

— Teie — ütleb agent Emmale, — wõiksite weel kohakese saada, aga oma mehega seltis, on see teil kuradi raske.

Wiimati, sügisel lähneb neil korda kohta saada.

(Särgneb.)

Ü l e w a a d e .

Parisist. Nagu ajalehed teatavad, tahtnud keegi wälle näitlejana „Opera Comique“ esinäitlejannat kihwtitada, kuid asi pole õnnestanud ja esinäitlejana on veel kuulsamaks jaanud.

Kristianiaft. „Postim.“ teatatakse Kristianiaft 12. mail (u. l. j.) Eila awati Kristiania suurema kunstikaupluse Blomquisti kewabine kunstinäitus, kus tähtsamate Norra kunstnikkude kõrwal ka noor Eesti kunstnik Konrad Mägi oma tööd wälja on pannud. Herr Mägi on Peterburis ja Parisis õppinud ning wiimased kaks aastat Kristianiaft asunud. Tema poolt on wälja pandud 22 suuremat ja wäiksemat pilti ja kawandit mis Norra loodust kujutawad.

Peterburist. 1. mail näideldi „Wäikeses teatris“ „Chantecleri“ wäikeste näitlejate muutustega. 10. mail õidetatse Moskwasse, et ka seal „Chantecleri“ ette tända.

— **Balettanstijate pulmad.** Menne päewade sees oli tantšija Andrejanowi ja tantšijanna Hertti pulmad.

— **Italia ooper** ei meeldinud tänawu pealinnaelastele. Ka Battistini, Cavalieri ja Anselmi kohalekutsumine ei awitanud. Rahjsumma on 15.000 rbl.

— **Läänud kuu jooksul** on Wene näitlejatest surunud — Dementjew ja Grintšenko.

— **„Palme“** saalis pühitseti hiljuti etteütteleja Safarewi 25-aastast näitetegelase jubileumit. Jubilar algas oma karriera rahwateatrites ja pidudel, jutustaja, muusikunstiniku ja näitlejana. Hiljem oli ta näitemängujuhi-abi Kroonlinnas, Schlässelfeburis, Kolpinoos, Marwas ja teistes linnades.

— **Kui Figuerite luba** anti rahwamajas näidelda, siis oli ühelt tingimisteks, et kõik uued tegelased peawad olema. „Kas etteütteleja tah?“ küsis Figuer. „See võib endine jääda, teda ei näe keegi.“

Moskwast. 2. mail pidustati Moskwas Armenia luuletaja Jarjutani 25-aastast kirjanduslise tegewuse päewa. Kõigi armenlaste katolitsist saatis luuletajale kirjadele oma õnnistuse ja kohalike armenlaste kolonii andis rikkalikult kingituse.

Odesast. Hiljuti oli siinseks rahukohtu 12. jaos tõffe riiginõunikuti tütri Kleopatra Korwatowskaja (19 a.) süüasi haruünel. Teda süüdistati wale passiga elamises. Minewal süügel anti Peterburist Odesa teada, et Nishni-Nowgorodist wanemate juurest ärapäigenenud neiu kinni wõtta ja wangi panna, et ta wõõra nime all on elanud. Kaebalune seletas kohtus, et ta sellepärast Odesa on tulnud, et jõumehe Salvatore Bambulaga kokku saada. Neiu wanemad paniwad kohtule arsti tunnistuse ette, milles kaebalust hingeliselt mittemormalne tõendati olema. Rahukohtuult mõistis Korwatowskaja süüatks.

Riitast. Minewal pühapäewal ei ilmunud Väti uues teatris Riitas etenduse puhul teise waatuse ajal meeskauljad mitte näitelawale. Selgus, et wiimaseid teatridirektoriga ette tulnud wahesuhtumise pärast streikima oliwad hakanud. Nagu „D. W.“ teatab, pole ka järgmistes waatustes lauljaid näitelawal olnud. Wiimase waatuse ajal tõrjuti streikitjad poliisil abil pealtwaatajate ruumist wälja, kus juures üks koorilaulja wangi wõetud.

Kartust. Nagu „Postimees“ kuuleb, on Eesti Kirjanduse Seltsi illestuse teistele Eesti kirjandust ja teatrit edendamatele seltsidele, ühijel jõul suuremat wõistlust algupäralisite näitemängude soetamiseks wälja kuulutada, lahkut wastutulekut leidnud. Nuhindabets on juba 900 rbl. lubatud, ühe seltsi käest oodatakse veel wastust.

Kui oodatakse wastus käes, palutakse iga osawõtjat seltsi ka omalt poolt üks auhinnamõistija ära walida ja siis kuulutatatakse wõistlus lähemal ajal wälja. Esialgu arwati näitemängude wiimajelks siiseandmist päewaks 1. mai 1911. Et aga wastused ja ettevalmistused niikud pikemale on weninud, kui esialgu arwati, siis liikatakse wiist see tähtaeg pool aastat edasi, et kirjanduslised töötades ajapuhuses ei jääks.

Et wõistluse toimepanek praeguiste eeltööde järele niikasti kui kindel on, siis wõistluse kirjanduslised eesolewat suwe-wahetega juba etteawatsemisteks tarwitada.

Osawõtmine eelolewast wõistlusest tohiks elaw olla. Eeswad kirjanduslised huwid toowad isegi korrtoralt rohkem elu. Mõju tohikšiwad ka auhinnaad awaldada, sest esimest korra Eesti kuulutatatse küll niisugused auhinnaad wälja, mis kirjanduslised meie olude tohastelt ka tõstis wõewataju lubawad, kui tõe õnnestab.

Nagu kuuleme, on esimene auhind wiist 500 rbl.; teised wahemad.

Wärnuft. „Endla“ teatrimaja ehitamiseheats pannakse 16. sept. rannasalongis näitemüük toime ja pidulik teatri nurgatüü panemine on 23. sept. „Wäljandi Teataja.“

— „Endla“ eraforral. penkoosolek peeti 28. aprillil ära.

Teatrimaja ehitamise eelarwet wäljatõõtatud kujus koosolekule ette panna ei olnud, waid kokkewõistlist seletust andis esimene M. Klein. Kuna wesi keldrisse siise tungib, on tarwilist leitud teatrimaja alusmüüri 3 jalga kõrgemaks ehitada. Peale selle on veel maja nurga all põhjatu augu peale satutud, mille täitmisteks 48 palki siise taguda tuleb. Kõik need täiendustööd tulewad kõige kõrgemalt 1000 rubla maksama. Ümargufelt läheb teatrimaja lõpulikult walmiss ehitamine 80.000 rubla maksama.

Ehituse-kasjakohtjaks wõlitati J. Kõrw.

Koosolek wõitis lepingu wastu, mille järele kohalised laenu-hoiu- ja kredit-ühijused uues „Endla“ teatrimajas omale 12. a. peale korteri üüriwad. Üüris on kumbagil ühijusel aastaks 850. rbl. ja 150. rbl. kütteks. Mõlemad ühijused on kohustatud „Endlale“ kumbagi 10.000 rubla laenu andma, mille prot. üürisil tasulatakse ja summad ise kustutatatakse pikema aja jooksul üürisil. 6. aasta pärast on „Endlal“ õigus, üüri ja kütte hinda tõsta.

Wilemaid läbirääkimisi sünnitas tarwilise kapitali kogumise küsimus. Seltsil omal on 10.000 r., osamatusid on jennini 5.000 rbl., kredit-üh. saab 10.000 rbl. ja laenu-hoiu üh. 10.000 r. ning hüpoteegi pangast 35.000 rbl., seega kõik kokku 70.000 rbl. Jääb veel 10.000 rubla puudu. Kuda seda kokku saada? Seltsiõues on nõuks wõtnud ülemaalise kirjanduse toime panetuts luba küsida. Koosolek oli sellega nõus. Mga tunnistati ka tarwilisteks, et „Endla“ rohkem seltskonna laematele ringfondadele ligineks, et neid tähtja ülesande teoks tegemisteks laasa tõmbada. Nimelt oma tobulinnas.

Teatrihoone nurgatüü mahapanekut õfustati awaliku pidustusega toimetada. „Meie Kõbumaa.“

Tallinnast. Lutheri wabrit on 1000 rbl. eest teatri osatähtsede omandanud, nagu „Eall. Teat.“ kuuleb.

— **Tartu k ü l a k o s t.** Keedel, 14. laupäewal, 15. ja pühapäewal, 16. mail. annawad Tartu „Wanemuise“ näitlejad „Estonias“ etendusi. Kuigi näidendite wäljawalit hästi õnnestanud ei ole ja meie wahelt parema meelega draamat eht dragöödiat näha oleksime ihanud, siiski lähme ka tänawu jällegi täiel arwul „Estoniasse“, et näüd, kus meie oma teatrijõud ringreisiul on, jällegi head näitlemist näha. Pealegi on „Wanemuise“ teatri näitlejad nagu meie juba minewajest aastast mäletame, oma osades nii tobus, et nad etteüttelejat ei tarwita. Näidenditest on ringreisiu kawasse wõetud — Sardou ja G. Rajaci 3-waatuseline naljamäng „Lähme lahtu“, mille siju meid Prantsuse kõrgema klassi perekonnaeluga tunustab; teisteks Arthur Schnitzleri „Arumäng“, milles wabaarmastust tema õnnemast küljest näidatatakse ja wabaarmastuse õnne eitatatakse, ka kolmandaks Carl Laufs'i ja W. Jakobis naljamängu „Sabagatäht“, mis naljas, pilkenaljas pealegi, kõite jeda hirmu ja kartust, mis mõned araloomuga inimesed jabagatahe ilmunisel tunnewad, tihjaks püüab teha. — Nagu arwustustest loeme, siis pole wanemuiselaste wastu tufagil niiteldada arwustust selles mõttes, kui Tallinna näitlejate kohta endises arwustuste mõistes, mitte ilmunud. Mäng olla-ülihe ja labus, ning nagu näha, armastab publikumi juur enamusi jantšid rohkem, kui tõstseid toodeid, siis — on wanemuiselased just sellega reh'endanud, et publikumi joowidele wastu tulla; ja wiimase näitemängu waatamisel

Kõige ära. Kadunud ei olnud omal ajal vastaseid ja ta suutis omale au ja kuulsust teenida. Seltsimeeste ja austajate poolt olivad hulgald pärjad ja tore matus korraldatud. Phe-nomenalne vägilane rändas igawikku aga aated sportis, mis tema istutas, elamad edasi.

Peterburi õhusõidunädal algas 25. apr. 26. apr. olivad mõibusõidud kõige kauemini kestwa lendamise peale, kus mõned õnnetusel juhitud. Õhusõit algas nime-tatud päeval kell 5 p. l. Et tuul hoogude kaupa puhus, ei julgenud teegi õhusõitjate peale hakata. Edmond katkus oma biplaniiga paar korra õhku tõusta, kuid see ei läinud tal korra. Wiimati, umbes kella 6. ajal hakkas Moran oma aparati lendamiseks walmis seadma. Tuul jäi waitsemaks ja Moran õhustas auhinda, mis kaatkestwa lendamise peale määratud, omale wõita. Esimene kord wiibis Moran 7 min. 10 sek. õhus. Tema järele läks Popow auhinda wõitma, kes waewalt 40 sek. õhus jõudis olla. Selle järele langes ta alla, aparati pahema tiiwaga wastu maad riwates. Popow ise jäi terveks, lennumahtnal aga läksiwad mõned osad kaiki. Edmond ja Winziersi walmistatiwad tema järele endid sõidule, kui korraga wiimase ülesõusmise juures tange tuulehoog tõusis, mis ta sõiduriista Edmondi lennumahtna wastu ajas. Kõtkupõrtamise järele saiwad mõlemad aparatiid tübliste wigastada.

Peale wahajaia kuulutati igapäewaste wõitude peale wõist-luslendamisest wälja. Mõlemad wõidud sai sellel päewal belgialane Christiensi omale. Suure Peterburi poolt määratud wõidu kõige kauemini kestwa lendamise eest saab ka Chris-tiensi, kuna teise auraha Popow wõtab.

Kolmandal päewal tegiwad õhusõitjad palju kauakestwaid lendamisi. Kõige kauemini wiibis õhus ja kõigetõrgemale tõusis seal Wene õhusõitja Popow. Njääraniis huiwitawad oli-wad wõistlusel Peterburi suure auraha peale. Kõige enne lendas Popow üles, kes peagi 570 meetrit kõrgelse tõusis. Popowi järele lendas Moran, kes paarisaja meetri kõrgusele tõusis. Morani allalaskmise järele tõusis Christiensi üles ja sõitis Popowiga 20 minutit seltsis. Popow wiibis õhus üle-üldse 1 tund, 16 min. 41 sek. Moran wõitis teise sõidu ette ja wiibis järjeft 34 min. õhus. Christiensi tegi pikema sõidu, mis 53 minutit kestis.

Õhtu eel wõitis Christiensi mõned sõidud kõrwaliste isik-utega ette, need sõidud ei läinud aga wõistlus-sõitude hulka. Neljas päew oli jälle launis õnnelik. Sõitjate Christi-ensi, Moran ja Popow. Kõige pikema sõidu tegi Popow, kes 2 tundi 4 min. 410 meetri kõrguses õhus wiibis. Chris-tiensi wiibis õhus 1 tund 34 min. ja Moran 40 min. 35 sek. Wiies päew ei läinud rahuloldawalt. Tuul puhtus käre-daste hoogude kaupa ja sõitude juhatajad ei tahtnud sõitustid algada.

Kell 3,20 min. tõi Popow oma biplani warju alt wälja ja et motor hästi töötama hakkas, otsustas ta paljude juures-olijate teelu peale maatamata ülesõustata, et kõige tõrgema sõidu eest antawat auhinda, kätte saada. Juba alguses nähti midagi korratut, õhusõitja tegi suure waewaga esimese ringi ja oli näha, et õhulaewa juhtimine õhusõitjale suurt waewa tegi. Waewalt jõudis Popow teise ringi lõpetada, kui kōwa hootuul aparati hõljutama hakkas ja wiimati wastu maad wirutas. Biplan kukkus 12—15 meetri kõrguselt nagu lastud lind maha. Kui inimesed õnnetuise kohale jõudsiwad, ronis õhusõitja juba oma sõiduriista rufude alt wälja. Popow oli imelikult wiisil terveks jäänud, kuna biplani taitsa kaiki oli läinud, nii et edaspidine sõitmine wõimata on. Kurba pilki pakkus sõiduriisti, mis waremalt nagu lind pilwede all keerle-des tuhanded pealtwaatajaid waimustanud oli, nüüd aga rufuhunnikuna maas webeles. Popow keerles äriatult aparati ümber. Ta oli terve pöurutuse ja jala wigastamisega peajenud.

Popowi kukumine awaldas pealtwaatajate kui ka teiste õhusõitjate kohta rufumat mõju, nii et wiimased enne lenda-mist jattata ei tahtnud, kui tuul muutub. Poole tunni pärast jäi tuul hästi wogusemaks, Popow tõi oma teise sõiduriista wälja ja hakkas sõidu wastu walmistama. Teised ei teinud aga lendamise algamiseks midagi. Selgus, et wäljamaa õhu-sõitjad jellega jurgugi nõus ei olnud, et auhinda wõistlud Popowil uue aparatiga kōitlde wõitude peale wõistlust edasi lubatiwad pidada, kus juures ka endiseid sõitustid uutele sõitu-dele juurde arwata otsustati. Wäljamaalased tähendasiwad

rahwuswaheltise õhusõidu föderationi määruste peale, mille järele õhusõitja, kes uue aparadiga wälja astub, uueste wõist-lust algama peab ilma, et endiseid sõitustid tähele pannakse.

Auhinnamõistmise komisjonis tekkis küsimuse otustamise juures lahtuminek. Leidus isikuid, kes Popowi poolt olivad ja wäljamaa õhusõitjaid tõrkumises süüdistatiwad, kuna teine osa komisjonist prantslastel õiguse leidis olewat. Wäbirääki-mised õhusõitjate ja komisjoni wahel kujunesiwad aga õige terawaks. Õhusõitjad ahwardasiwad, et kui juhtim komitee Popowi kaitsa tahab ja sellega rahwuswaheltisi määruseid riiklud, siis uad sunnitud olla oma aparatisid kōtkupakkima ja wäljamaale sõitma.

Wäbirääkimised õhusõitjatega kestiwad üle kahe tunni. Wiimaks jõuti pikkade waieluste järele kōtkuleppimisele ja otustati wäljamaalaste nõudmisi tähele panna. Popowi lubati tingimisega, et ta wõistlust uuesti algab, uue aparadiga edasi wõistelda. Wäljamaa õhusõitjad jäiwad selle otustega rahule.

Umbes kella 8 ajal õhtu, algasiwad wõistlusõidud igapäewaste auhindade peale. Peale Christiensi ja Morani wõit-sõitudest ka Edmond oja, kes oma aparati, mis Winziersi biplaniiga kōtkupõrgates wigastatud sai, wahel ajal ära paran-danud oli.

Esimesena tõusis Edmond üles, kes 10—12 meetri kõrgu-tes 5 min. 35 sek. jooksul 3 ringi tegi ja selle järele õnneli-kult maha lastis.

Tema järele tõusis Christiensi üles, kes kolm ringi 5 min. 10 sek. jooksul tegi. Sellejärele juhtis ta aparati sõiduringist wälja ja sõitis mere poole, kus ta 14 min. 35 sek. wiibis.

Algasiwad sõidud üleweneamaalise õhusõidu klubi kõrguse auhinna peale. Sõidu wõistiwad Christiensi ja Moran ette. Kuid pimeduse tõttu ei julgenud õhusõitjad kuigi kõrgelse tõusta.

Moran tõusis 60—70 meetri kõrgusele, kus ta üleüldse 6 min. 10 sek. wiibis.

Christiensi wiibis 10—12 meetri kõrguses 3 min. 10 sek. Popow walmistas ka ülesõusmise wastu, kuid aparat ei hakanud töötama ja ta ei saanud kell 9 õhtu tõusta, kuna wiimane ametlik tähtaeg oli.

Christiensi tahtis mõne sõidu kõrwaliste isikutega ette-wõtta, kuid aparat ei tõusnud üles.

Wiitendamal õhusõidu päewal saiwad jälle mõlemad igapäewajed auhinnad Christiensile.

Kuuendamal päewal õhusõitustid ei olnud.

Seitmeses päew oli õnnetuise päew. Neli aparati saiwad wigastatud, kus juures õhusõitjad tergeste oma elu oleks koo-data wõinud. Õnnetuise rida algas baronesse de la Roche omaga. Lennumafin sai raskest wiga, kuna õhusõitja terve pöurutusega peales. Nüüd tõusis Edmond üles ja sõitis õnneli-kult 6 wersta ära ja lasi 6 min. 42 sek. jooksul õnnelikult maha. Nüüd tõusis Popow üles, tuli õnnetus, ta kukkus alla ja aparati esimene ots läks kōiteste puruks. Popow ise jäi terveks, kuid teise sõiduriista kōtkimimine awaldas tema peale rufumat mõju. Siis tõusis Christiensi üles ja lastis weidi aja pärast ennast alla. Ka satslase Winziersi sõiduriisti jäi wiga, kuigi ta õhus nagu lind lendas. Edmondi sõidu lõpul juhtus weel õnnetus, mis juures Morani ja Christiensi aparatis juuresse wiga saiwad. Moran läks aga õhtu weel ülesse, ta läks alla tuult, jattus tuulehoog kätte, ta ei suutnud aparati juhtida, see langes rahwa hulka. Seitsmeses suutiswad eest arapõgeneda, ainult kolm meest — professor Mitinski, polkownik Ziljenko ja ametnik Kribenko, saiwad wiga. Morani aparat rikkus ka eesolewa Christiensi oma ära, ka mitmed päewapildiaparatiid saiwad purustatud. Selle aja jooksul, kui maa peal tähendatud õnnetus juhtus, lendas Edmond rahu-likult õhus ning lastis 29 min. pärast õnnelikult alla. Nüüd lendas ta reisiataga üles. Raaja läksiwad baronesse de la Roche ja pärast wirstina Dolgorutaja, wiimati kōis Edmond weel ülesse ärewal ja lastis 32 minutit jooksul alla.

Lennumafinate juures on midagi kōritelikult ette tulnud. Morani mehhanikus leidnud, et lennumafin ritunud olnud. Rikkumine toimetatud nii ettewaatlikult, et see lihtjal waatle-misel filma ei puutunud. Uurimine pole midagi ilmstis teha suutnud.

Rahetas päew mõjus kõigi peale rufuvalt, tulivad täid, rahwas oli äritatud ja kõigile pidi raha tagasimastetama.

Ei ole veel auhindade väljajagamise protokoll kindlaste teada, kuid ligilähedalt teatab nende kohta „Reisid“ järgmiselt:

Peterburi suurest auhinnast, mis lendamise kauaväljamuse eest antakse, võtab esimese auhinna Christiens. Ta oli kogud selle aja sees 4 tundi 13 min. 17 sek. õhus. Võit on 5.500 rubla. Teine võit, 3.800 rubla. langeb Popowile, kes ühtetõttu 3 tundi 15 min. ja 41 sek. õhus oli. Kolmas auhind, 2.000 rubla läheb Moranile, neljas, 1.500 rubla, Edmondile, viies, 1.000 rubla, Winziersile. Kuues auhind, 600 rubla, jääb wälja andmata, sest et baronesse De la Roche õhtu ei tõusnudki. Ühtlasi et masteta baronessele jeda 1.000 franki, mis ta ülesandmise juures sisse maksis, ta mitte tagasi.

Mereminstriumilt poolt kõige taumimine wältawa lendamise eest anti esimene auhind Popowile. See auhind oli 3000 rubla suur. Teise auhinna, 1.875 rubla, sai Christiens omale ja kolmas, 1.125 rubla, läks Moranile.

Esimese auhinna reisi jagaja lendamise eest, mis 1.200 rubla suur, sai Christiens omale.

Suurt täli sünnitas kõige kõrgemale tõusmise eest autawa auhinna saamine. Selle peale arwab Moran omal kõige suurema õiguse olewat, kes selle auhinna wõitmise päewal kõige kõrgemale olewat tõusnud. Õhujõudubid tahtis Popowile kõigele tõusmise eest aukarikat anda, kuid wäljamaa õhujõudjad waidlesiwad tangeste selle wastu. Kudas auhinnad lõputult wälja jagati, see otsustatakse lähemal ajal lõputult ära.

Ulelõdse on Peterburis õhujõudu toimepanemine 110.000 rubla maksma läinud. Kats päewa pidi rahwale kõik raha tagasi mastetama, nõnda et sisetulekud ainult 85.000 rubla wälja teewad. Nõnda selgub siis, et õhujõudu näbal 35.000 rubla tahju tõi. Taheti veel õhujõudu paariks päewaks jata, kuid rattajõuduselt ei annud selleks luba.

Rabitaudu on õhujõudjad, kes Peterburis õhujõudu nädalast oja wõtsiwad, auhindade näol järgmiselt taju saanud: Christiens 11.000 rubla, Popow 7.000 rubla, Moran 6.725 rubla (sui tema heaks ta kõrguseesimine auhind antakse), Edmond 2000 rubla ja Winziers 1000 rubla.

Õhujõut teisri majesteeti juures oli k. u. l. 3. mail täis teisri majestiet ühes Breisi printsesi Frenega Kolomä wõiduajamise-plahtil. Reiser waatas lennumahtinaid, kusjuures õhujõudjad ise jeleuusi andsiwad. Pärast oli ta lendamine, milles Christiens (3 min.), Edmond (1 min.), Moran (3 min.) ja Winziers (2 min.) oja wõtsiwad.

Pea kõik lennumahtinad, mis Peterburi õhujõudu nädalast wõtsiwad, jääwad Wenemaale. Õhujõutja Christiens'i kiplani „Farnenni“ ostab sõjaminesterium 33.000 fr. eest ära. Ühtlasi jätab Christiens ta ühe oma mehhanituse sija, kes juba oma ette on lennutatseid teinud. Edmond on ühe ettewõtjaga lepingu teinud ja läheb mitmetesse Wenemaa suurematesse linnadesse lennutatseid tegema. Popow jääb Peterburisse sõjaminesteriumi juurede õhujõudu instruktoriks. Moran maais juba ühe oma lennumahtinast porutschit Beuiale 15.500 frangi eest ära, kuna ta teist lennumahtinat praegu mitu meest tahawad ära osta. Ka on neid täid, kes Winziers'i lennumahtinat „Autoinnetet“ tahawad omandada, aga õhujõutja peab selle tagasi wäljamaale wiima. Ka baronesse de la Roche peab oma aparati wäljamaale tagasi wiima. Ka sellel oleks ohtjaid täid, sest ta tegi temaga peale wõitlusi mitu ilusat lendamist.

Õhujõudub huwitawad Wenemaa inimesi suureste. 25. aprillil lendas prantslane Gilbert kolme reisi jagaja seltsis 4 tundi. Juhitaw õhulaew tõusis üle wersta maad kõrgel. Riitewas tegi Utoifjtu katseid, mis hästi õnnestasiwad.

Reiseritub Popowile annetati teisri majesteti poolt riigiwapiga ja briliantidega ilustatud kulbuur ühes kuldetiga. Moranile ja Edmondile kulb õhujõutjatele. paberosportime riigiwapiga. Winziersile ja baronesse de la Rochele kulb läewõru. briliantidega ilustatud riigiwapiga. Peale selle jaitwad kõik õhujõutjad kulb- ja mehhanituseid hõdeaurahad.

Tallinnast. 3. mai õhtul oli Basnamäel, Walge majaka juures huwitaw jalapalliwõitlus, mis Tallinna spordipidajatele kõige paremaid lootureid annab. Siinjes sadamas olewa „Wellheadi“ madrused ja Tallinna jalapallispori ringkond „Meteor“ läksiwad elu ja surma peale wõitlusele. Summagilt pool oli 11 osawõtjtu. Wahetõhtanikutz kutsuti keegi Tallinnas elutiew inglane. Wõitlus algas õhtu kell 8 ja tagaürg oli niitugune, mida oodata ei wõinud. „Meteorid“ wõitlusewad kuuksab „footballi“ meistrid neli torda ära. Esimese 45. minuti jooksul üks tord ja teise 45. minuti jooksul kolm torda. Kõlmanawerelised inglased jaitwad lõputz erutatud. Tallinnlaste heameel wõidu üle tõusis kõigetõrgema piirini Pole ju siin jarnast wõitlu inglaste üle mitte saadub, kuigi nendega mitmel korral jõudu on katsetud.

„Tall. Teat.“

Mõndasugust.

Toimetusele „Näitelawa“ toimetusele. — Teise Baltimaa kirjanduse kongressi kokkufutsumiseks walitud toimekond palub teid oma auwäärt ajakirjas II. Baltimaa ajakirjanitkude kongressi kohta käitwaid määruseid ja töde eeskawa ära trükkida:

II. Baltimaa ajakirjanitkude kongressi awatakse Riias 26. mail j. a. kell 4 peale lõunat. Kongressi tööstab 26. ja 27. mail.

Kongressi oja wõtta palutakse kõiti Baltimaa ajakirjanituse ja kirjanituse. Ülesandmise juures on tarwis ka tunnistus kellegi toimetuse poolt ette anda, et kongressi oja wõtta jooiwija tähendatud ajakirjas oma tööstid awalband on, eht teated trükkis ilmunud kirjatöde üle. Jsearalisi tutseid ei saadeta mitte wälja. Kõigile Baltimaa ajakirjajatele saadetakse käesolewad määrused kongressi üle ja tema töde eeskawa. Viikmats kongressi osawõtjatele on määratud: 2 rbl. riialastele ja 1 rbl. wäljaspool Riiga elawatele; raha peab kongressi pileti wastuwõtmise juures ära maksama. Kongressi peal on neljal kohalitel keele (wene-, jark-, läti- ja eestikeel) ühefugused õigused. Kui keegi lähemaid teateid kongressi üle saada soowib, siis palutakse järgmise adressi peale kirjutada: J. Jaakson Riias, Палуучи № 3.

Kongressi eeskawa:

- I. Teise kongressi kokkufutsumise toimekonna aruanne;
- II. Kõsimus ametiühiskondlike korralduse üle, kudas üksteisele ligineda, üksteist toetada ja ülepea kohalitkude ajakirjanitkude ja kirjanitkude majanduslist seisutorda tõsta.
- III. Kõsimus Baltimaa ühttute rahwaste ajakirjanduste üksteisele liginemise üle.
- IV. Kõsimus wahetõhtu üle tülide arutamiseks, mis ajakirjanitkude ja kirjanitkude wahel nende tööstõlul tõusta wõiwad.
- V. Kongressi liitmete etteandeb.
- VI. Kõsimus III. ajakirjanitkude kongressi kokkufutsumise üle. Ülesandeb selle üle, kes kongressil midagi ettekanda soowib palutakse kuni 20. maini j. a. kongressi kokkufutsumise toimekonnale eelpool tähendatud adressi peale ühes lühikese kõne siju, teadaandmisega teha. Kes soowib kongressi oja wõtta, neid palutakse wõimalikult pea sellest toimekonnale teada anda. Teise kongressi kokkufutsumise toimekonna esimees: Witwitzky.

Toimekonna liige: J. Jaakson.

Meie lehe lugijatele teatame, et suwekuudel, kus teatri tegevus suuremalt jaolt seisab ja eelolewate hooaegade wastu walmistatakse, meie lehte suurendatud kuuks kaks torda kuuks wälja hakkame andma. — Ühtlasi anname lugijatele ka selle aja jooksul rohkem kaasaandeid. Teatri hooajal ilmub meie leht jällegi endisel suurusel ja igal nädalal. Ühtku numbril õhtjatele tuleb suurendatud nummer 15 kov. eksemplar maksma ja kaasaandeb, nii kudas nende hind on.

Metropol.

Uudis!

tõmbejõud — Jardin d'Hiner.

Etendused 1. maist kuni 15 maini järgmiselt:

1. muusika oma orkestri poolt.
2. m-lle **Silina**, Wene lauljanna.
3. **Manion'ide gruppe**, Hiina koomikused.
4. m-ile **Senders**, soubrette.
5. m-lle **Nedlog**, tore etteaste.

Siis veel kütkestawalt:

m-lle **Gehrie**, Saksa soubrette. **Carl Hass**, humorist-tantsija. **Manion'ide gruppe**, muusika exentrikerid. **Sylvester**, häälephänomen. Hra **Hassi** ja neiu **Gehrie** duett. Kuulsamad Wene duettistid **Orlow** ja **Shukow**. **Miss N. de Carvy** ja mr. **Taylor**.

==== Lõpuks veel ====

kunstnikkude Cabaret.

Programmi regisseur **Michalini**.
Cabaretti conferencier **Carl Hass**

Hakatus igal õhtul kell 9.

Programmides lähemalt. Pääsetähtede hinnad harilikud.

Teater-varieté

Harjuwärawa mäel.

Direktor **J. Gustavson**, walitseja **H. Kreibich**,
kapellmeister **O. Putzger**.

Jgapäew esimeseklassi kunstnikkude poolt
mitmesugused ettekanded.

==== Muusika. ====

Huwitaw soubrette

Meta Nielsen-Rosetti

Wene humorist Haritonow.

Operetelauljanna

Therese Doleschal.

Imesonbrette

Hansi Pollini.

Clara Clarence imehuwitaw.

Saksa humorist **Arthur Jaecks.**

Trillby'de, tantsia-lauljate trio.

Kõikidele, kellede

tellimise aeg lõpeb

tuletame meelde, et tellimiste uuen-
dustega rutata tuleb, et lehesaatmises
wahet ei tuleks.

Tellimine poole aasta peale
==== on juba alanud. ====

Ühtlasi palume ka neid, kelledel
meiega arweid õiendada on, neid pea
äraõiendada ja tellimiste wastuwõtjaid
tellimiseraha arasaata.

„Näitelawa“ toimetus.

Uus

delikates

 piimaainetekauplus

Suurel

Tartu maant.

nr. 8.

Soomitan oma tagawarast Schweitzi, Hollandi,
Edomer ja Prantsuse

 junstufortijid.

Lana- ja Pariisi-köögiwõid

 Iga felti piima oma piimatalitusest.
Rosentowa steeliseeritud piim ja koorejuust.

Kohwi-, wahu- ja pressitud hapu koort.
Konferwid, kilud, sardinid, tsitronid,
apelsinid jne.

Näitujel mitmed I ja II auhinnad saanud.

Suurel Tartu maanteel nr. 8. J. Jõhwikas.

Palun aadressi hästi tähele panna:
Suurel Karja uul. nr. 2.

Parisi magasin,

Talinnas, S. Karja uul. nr. 2,
soovitab alati juures valikus kõige uuemate
väljamaa moodide järel valmistatud
meeste- ja naisterahwa

valmistatud riideid
ainult parematest riidesortidest, ülitoreda pas-
simisega ja oma töötoas tehtud tugema tööga.

Palun aadressi hästi tähele panna:
Suurel Karja uul. nr. 2.

№ 1

Riia wärnitsat

ja kõitjugu

maja wärwifid,

lakkiid ja

pintslifid

soovitab odawale hindadega

A. Blauberg'i

rohu ja wärwi kauplus

Suurel Tartu maant. nr. 27.

Kõnetraat 602.

Hülfid „Georgi“

ainult esimeses headuses igal pool müügil.

Rohu- ja wärwikauplus

K. Sosaar

Talinnas, ringkonnakohtu wastas.

Kõnetraat nr. 462.

Natural wiinamarja wiinad,
C. K. K. Suurwürsti Nikolai Nikolajewitschi
aenddest.

Ladu J. Muishneek'i juures,
Talinnas, Kuninga uul. nurgal nr. 2/15.
Telefon nr. 213.

Loomulikud (natural) magusad walged | 1 t. 65 f.
" punased | 1/2 t. 5 f.
" | 1/4 t. 2 f.

Portwein | 1 toop 85 f., 3/4 t. 2 f.,
Madeira | 1/2 toopi 45 f., 1/4 t. 5 f.

Walge wein | 1/4 pange 160 f.
Punane wein | ilma nõuta.

Igapäew wärsket oma tehases praetud

kohwi, linnasekohwi ja siirid.

Ostan ja müün kõitjugu pruugitud maja-
kraami ja mööblid ja
kõitjugu teisi asju ja kraami, kõige vähemast kuni kõige
tallimant. Kellel midagi müüa on, palun teatada

Wäiksel Tartu maant. nr. 6, pruugitud asjade poes.

J. Sommer.

Klawerisid, pianosid, har-
moniumisid, tule- ja warga-
kindlaid rahakapisid, pöran-
date tarbeks linoleumit, rei-
tarwitusi, jalanõusid ja
gummi kalossisi

soovitab odawatel hindadel

Carl Jürgenson

Talinnas, Kuninga uulitsal.

Uued näitemängud.

„Näitelawa“ toimetuse kirjastusel:

1. „Seitsmes käsk“.

Hermann Heijermansi 4-waatusline komblus-komödia. 15 tegelast. Mänguluba: 1. kord 5 rbl., teised korrad 3 rbl. Üksiku raamatu hind 50 kop.

2. „Anna-Siisa“.

Minna Canthi 3-waatusline kurbmäng küla-elust. 11 tegelast. Mänguluba: iga etenduse korra eest 3 rbl. Üksiku raamatu hind 50 k.

Saada kõigis raamatukauplustes.

I Hambakliinik

Miru uul. nr. 7, Nikolai majas.

Wastuwõtmine fogu päewa otša.

Kunfliste hammaste labororium.

Hinnad kindlad.

Kõnetraat nr. 346.

Milult Pita ja Waimu uul. nurga peal olewast nr. 43/2

C. L. Kymmeli

õlleladust, mille pidaja hr. C. Hanson on, saab head

Saager-

Spaeter-

Bräu

Berliner Weisbier

Münchener

Simonadi

Pilsener

Selterji

Märken

Kwasfi ja

Saager-

Mödu

Bairisch

Saada igast restoraniist Tallinnas. Tellimisi wõtawad kõik wiinakauplused wastu.

Pika ja Waimu uul. nurgal nr. 43/2.

☞ Kõnetraat 346. ☜

C. Hanson.

Suures väljawalikus

Lõuendist meesterahwa kraed, manistikid ja manshetid, sliipsud, trakkid, kindad ja sokid, soowitab mõislikku hinnaga.

Robert Fams,

Miru uulitsal nr. 13.

K. Kopijowski,

Tallinnas, Kopli uul. nr. 2

soowitab kõige odavamalt Rootsi ja muude maade granidist ning marmorist

monumentisi,

ristisid ja hauakiwa,

marmorist laudu ja lettisid, tsementkiwa, kõiksuguste ilusate ja kirjude mustritega, maja- ja kojapõrandate jaoks.

Igaüks, kes monumentisid wõi ristisid tarwitab, kitsigu enne meie juures hindasid ja kujutusi.

Naisterahwaste

õlest kübaraid

juures väljawalikus, odawatel hindadel soowitab

Inglis kübarate ja mütside magasin,

Harju uul. nr. 31.

Kaubamaja

G. Gutkin

Tallinnas, Wiru uul.
№ 8 Demini wastas.

Suur ladu

riideid ja kalewifortsiid **näitelawa sisseseadmiseks**. Näituseks: wärwiliist kalewit **eesriiete jaoks, kulisside riided, näitelawa pörandawaibad, mööblite üleriided** igas muustris ja hinnas. **Kardinad, portiired, ja muud näitelawa ilustused.** Ootawamad ülikonnad teatrite garderobedele.

Peale selle suur ladu igafugustest moodfateft oma ja wäljamaa riidewabrikute willastest riidetelt, nagu: fiidiriiet, kalewit, drappi ja cheviotti on alati suures wäljalikus taada.

Pulmade kaasawaraks iga seltsi linast ja puuwillast riiet.

Uudised igapäew naiste- ja meesterahwa riidest kui ka kalukatelt.

Mööbliriideid, teppihid, kardinaid, pörandariideid magamile- ja reilitekkisid, pleetfiid, päewa- ja wihmawarjulid Profesori Jägeri sistemilist aluspeju.

Gummimantlid.

Kalukakaupa ja walmistehitud karwakraefid, kui ka mütsiisid jne. Kaubamaja **G. Gutkin.**
Tallinnas, Wiru uul., Demini wastas.

Kõige suurem wäljawalik

näitemängudest

on **H. LEOKE'sel, Wiljandis.**

Seltsidele, kooliõpetajatele ja näitemängude toimepaneajatele saadetakse nimekiri (72 lhk.) hinnata.

Adr.: Феллинъ, Н. Леоке'се raamatukaupl.

Päewapildid

igat seltsi paberil, teatud hindadega suurendused igafuguse pilbi järele; kõitsjuga suuruses õliwärvipildid linase riide ehk paberi peale saawad

Wikal uul. nr. 49 tehtud.

Fotograf ja porträtimaler

Alex. Jurich.

Telefon nr. 577.

Albumipildid alati wärskel paberil.

Советы!

Et wiimaseil ajal meie paberossisid

„Добрый Молодец“

järelaimama on hakatud,

(Dobry Molodetz)

Pange siinolewat wabriku märki tähele.

20 tükki 5 kop.

Добры Молодец

Ainult see on õige paki-pilt

Добры Молодец
Ainult see on õige paki-pilt.

hoiatame austatud kaubatarwitajaid ja palume sellepärast ostu juures meie nime hoolega tähele panna.

Ühisus „Laferme“ St. Peterburis.

L. Pirowitsch, Wiru uul. nr. 21.

Kõige juurem ladu kõikjuguksid

uurisid, leina- ja äratamise-

kellasisid.

Suur walit uuest kullast tettiisid 14 pr., mis italgi tarwa ei muuda, kulb 56 pr. laulatuse-õormu-
seid müütn kulla kurefi järele.

Kingitusüks!

kõikjuguksid kuld ilusõormuseid, kulb- ja unskuld-medaljongisid, käewõruksid, prossiisid jne., müütn kõige odawama hinnaga. Dupaklitult

L. Pirowitsch, Wiru uul. nr. 21, uuri-, kulb-, hõbe- ja melchiori-kauplus Tallinnas.

Межевой инженеръ

Принимаетъ землеустроительныя работы: землебрныя, таксационныя, лѣсоустроительныя, мелiorационныя, введение образцовыхъ хозяйствъ, изготовление плановъ и исполненіе разныхъ чертежныхъ работъ.

Приемъ отъ 8—1 утра Вышт. Бульваръ № 13 и отъ 4—5 попол. Систерская № 1.

Maamõõtja insener

Wõtab oma peale maade torralbuse töösid, nagu: maamõõtmine, hindamine, metjatorraldamine, eestujulituse kohtade järeleandmine, soode kuuwatamine, kaaride walmistamine, ajatohaste aluhoonete eelarwew, plaanid jne. Wõtab asjatundlikka seletusi kõigis maade torraldamise asjus. Peale selle wõtatakse kõikjugu joonistuse-tööd walmistada.

Kõnetunnid tella 8—10 hommikul Zoom promenadil nr. 13, põllupanga wastas ja peale lõunat tella 4—5 Runne uul. nr. 1.

Jngen. Landmesser

Übernimmt Arbeiten, wie z. B.: Wirtschaftseinrichtung, Vermessungen, Bonitierungen, Forsteinrichtungen, Meliorationen, Einführung von Musterwirtschaften, Anfertigung von Plänen und Ausführung verschiedener Zeichenarbeiten.

Empfang von 8—10 Uhr vormittags Dom-Promenade No. 13 u. 4—5 Uhr nachmittags Süsternstrasse No. 1.

„Näitelawa“

tellimisi ja kuulutusi wõtawad wastu ning müüwad üksikuid numbrid:

Tallinnas

- M. Busch'i raamatukauplus
- Bloomppuu
- Rubin'i
- Kuusi'p
- Wihlala
- Wihlala
- Esbergi
- Esbergi
- Kooliõpetajate
- Ufer'i
- Salmberg'i
- Bettai raamatukauplus
- Enfelberg'i
- Schneider'i
- Kuusi'p
- Waldmann'i kauplus
- Hansen'i
- Rosenberg'i raamatukaupl.
- Rubin'i
- Sihna
- Zuiff'i
- Müllersdorf'i
- Baltis'is: Mirme raamatukauplus
- Karwas: Naha raamatukauplus
- Harju ja Müütki uulitsa nurgal.
- Harju uulitsal.
- Harju uulitsal.
- Harju uulitsal.
- Suurel Karja uulitsal.
- Wiru uulitsal.
- Suure Karja uulitsal.
- Wiru uulitsal.
- Runne uulitsal.
- Runne uulitsal.
- Kullaseppa uulitsal.
- Baltiski maanteel.
- Baltiski maanteel.
- Karwa maanteel.
- Tartumaanteel.
- Wladimiri uulitsal.
- Liivalaia ja Tatariski uul. nurgal.
- Wäitfel Tartnmaanteel.
- Uuel turul.
- Karwa maanteel.
- Suurel Pärnu maanteel.
- Suurel Pärnu maanteel.

- Karwas:
- Kakweres:
- Paides:
- Lehtses:
- Tapal:
- Riias:
- Tartus:
- Pärnus:
- Peterburis:
- Wäisakülas:
- Wõrus:
- Kuwestaates:
- Walgas:
- Wiljandis:
- Kroonlinnas:
- Saapsalus:
- Wostwas:
- Selkugis:
- Franzboef'i raamatul.
- Erna
- Breitmanni
- Seidelberg'i
- Singenberg'i
- Zuff'i
- Kalnin'i
- Kaarna
- Sööri
- Postimehe
- Zieki
- Zibliku
- Küng'a
- Karu
- Uhidelu
- Zuit'i
- Karlson'i
- Paju
- Ziiv'i
- Karlson'i
- Kewits'a
- Lootese
- Wetto
- Koppeli
- Läte
- P. Taltis
- Kурляндская 1.
- Офицерская 5.
- Б. Екатеринская 3.
- Валовая 552.
- Фридрихсберг 1.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR